

รายงานการพิจารณาศึกษา

เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการนำเทคโนโลยีดิจิทัล มาใช้ประโยชน์ เพื่อการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

ของคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

สำนักกรรมการ ๓
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

รายงานการพิจารณาศึกษา

เรื่อง

ข้อเสนอเชิงนโยบายการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์
เพื่อการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ของ

คณะกรรมการการศึกษา

วุฒิสภา

คณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

นายตวง อันทะไชย
ประธานคณะกรรมการ

นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่หนึ่ง

นางกอบกุล อาภากร ณ อยุธยา
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่สอง

พลเอก ประสาท สุขเกษตร
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่สาม

นายอน กากกระโทก
เลขานุการคณะกรรมการ

นายเฉลา พวงมาลัย
โฆษกคณะกรรมการ

นายพีระศักดิ์ พอจิต
ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ

พลเอก ู้ด เบื้องบน
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายวีระศักดิ์ พุตระกูล
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

นายเฉลิมชัย เฟื่องคอน
กรรมาธิการ

พลเอก สลิน ทองภักดี
กรรมาธิการ

นางสุนี จิงวิโรจน์
กรรมาธิการ

นายทรงเดช เสมอคำ
กรรมาธิการ

นายณรงค์ สหเมธาพัฒน์
กรรมาธิการ

รองศาสตราจารย์ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร
กรรมาธิการ

นายณวรินทร์ ปรียฉัตรตระกูล
กรรมาธิการ

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

ที่ สว (กมธ ก) ๐๐๑๙/ร ๕)

วันที่

๑๖ มกราคม ๒๕๖๖

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์
เพื่อการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภาครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันอังคารที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ประชุมได้มีมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๘ วรรคสอง (๑๙) ซึ่งคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา เป็นคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาคณะหนึ่ง มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทู้ถาม การพิจารณาขอโทษหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา การพัฒนา การศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบของชาติแต่ไม่รวมถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของกระทรวงศึกษาธิการ การให้บริการทางการศึกษาสำหรับประชาชน โดยคำนึงถึงความเป็นมาตรฐาน เป็นธรรมและทั่วถึงเน้นความเป็นเลิศทางปัญญา วินัย คุณธรรม จริยธรรม จิตสาธารณะ ความเป็นไทยบนพื้นฐานการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข การพิจารณาศึกษา ติดตามเสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และแผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปัจจุบันคณะกรรมการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑. นายตวง อันทะไชย	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นางกอบกุล อาภากร ณ อยุธยา	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. พลเอก ประสาท สุขเกษตร	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. นายอน กาจกระโทก	เลขาธิการคณะกรรมการ
๖. นายเฉลา พวงมาลัย	โฆษกคณะกรรมการ
๗. นายพีระศักดิ์ พอจิต	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๘. พลเอก อู๊ด เบื้องบน	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๙. นายวีระศักดิ์ พุทธะกุล	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๐. พลเอก สสิน ทองภักดี	กรรมการ
๑๑. นางสุนี จิงวิโรจน์	กรรมการ
๑๒. นายเฉลิมชัย เพ็ญคอน	กรรมการ
๑๓. นายทรงเดช เสมอคำ	กรรมการ
๑๔. รองศาสตราจารย์ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร	กรรมการ
๑๕. นายณรงค์ สหเมธาพัฒน์	กรรมการ
๑๖. นายธนวิทย์ ปรียฉัตรตระกูล	กรรมการ

บัดนี้...

บัดนี้ คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาและจัดทำรายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวต่อวุฒิสภาตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๘

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบและนำเสนอรายงานของคณะกรรมการต่อที่ประชุมวุฒิสภา ต่อไป

(ลงชื่อ) ตวง อันทะไชย
(นายตวง อันทะไชย)
ประธานคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

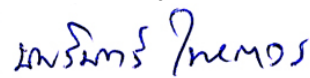
สำเนาถูกต้อง

(นางอำพรณนี ปินดาวงศ์)

ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง

สำเนาถูกต้อง

(นายนพรินทร์ ไทยถาวร)

ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ คนที่สอง

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการศึกษา
สำนักกรรมการ ๓ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๑๘
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : edu.senateth@gmail.com

เบญญา พิมพ์
อำพรณนี ทาน

รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์
เพื่อการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
ของคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

.....

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๙ เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๒ ที่ประชุมได้มีมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๓๘ วรรคสอง (๑๙) ซึ่งคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา เป็นคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาคณะหนึ่ง มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณาขอหาข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา การพัฒนาการศึกษาในทุกระดับ และทุกรูปแบบของชาติ แต่ไม่รวมถึงการศึกษา ระดับอุดมศึกษาที่ไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของกระทรวงศึกษาธิการ การให้บริการทางการศึกษา สำหรับประชาชน โดยคำนึงถึงความเป็นมาตรฐาน เป็นธรรมและทั่วถึง เน้นความเป็นเลิศทางปัญญา วินัย คุณธรรม จริยธรรม จิตสาธารณะ ความเป็นไทยบนพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พิจารณาศึกษา ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

บัดนี้ คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์ เพื่อการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวต่อวุฒิสภา ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๘ ดังนี้

๑. การดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

- คณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการส่งเสริมการศึกษาจากระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาเอกชน ประกอบด้วย

(๑) นายชาญวิทย์ ผลชีวิน	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๒) พลเอก สสสิน ทองภักดี	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๓) นายชาญ คำภีระแปง	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๔) นายวิษณุ สถานนท์ชัย	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๕) นายสิริวิชญ์ สำนักสกุล	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๖) นายบรรจง ศรีตะ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๗) นายถวิล มนต์รี	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๘) นายวิชิต กลัดสุข	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๙) นางวัชรี ปรัชญานุสรณ์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๑๐) นายรณกฤต ยอดศิริ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๑๑) นายดิเรก งามรุ่งโรจน์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๑๒) นายศภัค จรัสศุภชยา	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๑๓) นางลักษณา พรหมพล	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๑๔) นางสาวณัฐพร อ้วนล้ำ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

(ข)

(๑๕) นายเบญจพล พาลี	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๑๖) นายอน กาจกระโทก	ประธานคณะอนุกรรมการ
(๑๗) นายธรรมาธิ ปริญญาตรี	อนุกรรมการ
(๑๘) นายชล่ำ อรรถธรรม	อนุกรรมการ
(๑๙) นายกฤษชัย อรุณรัตน์	อนุกรรมการ
(๒๐) นายสงกรานต์ จันทร์น้อย	อนุกรรมการ
(๒๑) นายประสิทธิ์ จันทร์ดา	อนุกรรมการ
(๒๒) นางสาวณัชชาธิ์ โรจน์บุญฤทธิ์	อนุกรรมการ
(๒๓) นางสาวจินตนา ศรีสารคาม	อนุกรรมการ
(๒๔) นายศุภเสฏฐ์ คณากุล	อนุกรรมการ
(๒๕) นายทวิศักดิ์ เทียงธรรม	อนุกรรมการ
(๒๖) นางสาวณัฐธิกา ลิ้มเฉลิม	อนุกรรมการและเลขานุการ
(๒๗) นางปาริชาติ ปรียาโชติ	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

โดยให้คณะอนุกรรมการมีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

๑. พิจารณาศึกษา ติดตาม และวิเคราะห์ระบบ แนวทางและการบริหารจัดการการศึกษา นอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาเอกชนในส่วนของการจัดการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐาน ศึกษาและวิเคราะห์ประเด็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อการปฏิรูป การพัฒนาและแก้ไขปัญหาอันนำไปสู่ การวางระบบแนวทางและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มาตรฐาน และคุณภาพที่ดี
๒. พิจารณาศึกษา ติดตาม และวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดการศึกษา นอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาเอกชนในส่วนของการจัดการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐาน เพื่อจัดทำรายงานการพิจารณาศึกษา และข้อเสนอแนะเสนอต่อรัฐบาลสำหรับใช้เป็นแนวทางการดำเนินการและแก้ปัญหาต่อไป
๓. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมาย พร้อมทั้งรายงานผลการดำเนินงาน ต่อคณะกรรมการ

๒. วิธีการพิจารณาศึกษา

๒.๑ การประชุม

คณะอนุกรรมการได้ดำเนินการประชุมเพื่อกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน และพิจารณาศึกษารายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการนำเทคโนโลยีดิจิทัล มาใช้ประโยชน์ เพื่อการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนั้น มีการประชุมคณะอนุกรรมการ เพื่อพิจารณาศึกษาในประเด็นดังกล่าว รวม ๙ ครั้ง ดังนี้

- การประชุม ครั้งที่ ๔/๒๕๖๓ วันพฤหัสบดีที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓
- การประชุม ครั้งที่ ๕/๒๕๖๓ วันพฤหัสบดีที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๓
- การประชุม ครั้งที่ ๖/๒๕๖๓ วันพฤหัสบดีที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓
- การประชุม ครั้งที่ ๗/๒๕๖๓ วันพฤหัสบดีที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๖๓
- การประชุม ครั้งที่ ๑๐/๒๕๖๓ วันพฤหัสบดีที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๓
- การประชุม ครั้งที่ ๑๒/๒๕๖๓ วันพฤหัสบดีที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๓

(ค)

- การประชุม ครั้งที่ ๑๓/๒๕๖๓ วันพฤหัสบดีที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓
- การประชุม ครั้งที่ ๔/๒๕๖๓ วันพฤหัสบดีที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๔
- การประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๖๓ วันพฤหัสบดีที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

๒.๒ การเดินทางไปศึกษาดูงาน

- วันพฤหัสบดีที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ณ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
- วันพฤหัสบดีที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๓ ณ สถาบันวิทยุโทรทัศน์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- วันพฤหัสบดีที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๓ ณ โรงเรียนวชิรธรรมสาธิต แขวงบางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร

๒.๓ การพิจารณาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติ/กฎหมาย

- ๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
- ๒) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓
- ๓) พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. ๒๕๕๑

ข้อบังคับ/นโยบาย/ยุทธศาสตร์

- ๑) ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐)
- ๒) แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ฉบับปรับปรุง
- ๓) ยุทธศาสตร์สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
- ๔) นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖

๓. ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษา เรื่อง “ข้อเสนอเชิงนโยบายการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์ เพื่อการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย” โดยได้พิจารณามอบหมายให้คณะอนุกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาเอกชนพิจารณาศึกษา โดยแบ่งออกเป็น ๔ บท ดังนี้

บทที่ ๑ บทนำ

บทที่ ๒ กฎหมาย นโยบาย หลักการ แนวคิดและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

บทที่ ๓ สถานการณ์ และปัญหาการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

บทที่ ๔ สรุปผลการพิจารณา และข้อเสนอแนะ

บรรณานุกรม

คณะกรรมการได้มีมติเห็นชอบรายงานผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์ เพื่อการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งคณะอนุกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาเอกชน

(ง)

ได้ดำเนินการจัดทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว ดังนั้น คณะกรรมการจึงขอเสนอรายงานการพิจารณาศึกษาดังกล่าว เพื่อให้วุฒิสภาได้โปรดพิจารณา หากวุฒิสภาให้ความเห็นชอบด้วยกับผลการพิจารณาศึกษารวมทั้งข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการแล้ว ขอให้โปรดแจ้งไปยังรัฐบาล คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาดำเนินการตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนสืบไป

(นายอน กาจระโทก)

เลขานุการคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

บทสรุปผู้บริหาร

การพิจารณาศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็น (Need Assessment) ในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการการเรียนการสอนของครูและบุคลากรทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของรายงานการพิจารณาศึกษานี้ ได้มีข้อเสนอแนะ ๒ ลักษณะ ดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์

ข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดทำระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้สามารถเรียนรู้ร่วมกันได้ทั่วประเทศ มีดังนี้

๑.๑ การดำเนินการจัดทำระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ให้เป็นปัจจุบัน หน่วยงานทางการศึกษาของประเทศควรมีการจัดทำฐานข้อมูลที่ปรากฏข้อมูลของแต่ละสถานศึกษาและศูนย์การเรียนรู้ ควรมีการเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลทั้งในระบบและนอกระบบเพื่อลดความซ้ำซ้อน และสามารถนำข้อมูลดังกล่าวสำหรับการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ของประเทศในภาพย่อยและภาพหลักได้

๑.๒ การจัดทำระบบจัดเก็บข้อมูลของการศึกษานอกระบบรูปแบบการศึกษาต่อเนื่องหรือหลักสูตรระยะสั้น รวมทั้งการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อสะสมหน่วยกิต สะสมองค์ความรู้ ประสบการณ์ และสมรรถนะ ให้สามารถนำไปใช้เทียบเคียงหรือเทียบโอนให้ได้ว่าวุฒิการศึกษาในอนาคต รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ความต้องการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะและสมรรถนะผ่านระบบปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) เพื่อใช้เป็นสารสนเทศประกอบการตัดสินใจในการบริหารจัดการทุกระดับต่อไป

๒. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์เพื่อการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

๒.๑ ควรสนับสนุนการนำปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) มาใช้ในการเรียนรู้ให้มีความเสมือนจริง สามารถสื่อสารได้สองทาง เช่น โปรแกรมพูดคุยอัตโนมัติ (Chatbot) ที่ช่วยในการเรียนการสอน การใส่เสียงอธิบายแทนครูผู้สอนซึ่งเป็นการช่วยอธิบายให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเพิ่มขึ้น โดยไม่จำกัดจำนวนคน ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ สามารถติดตั้งหรือผลักดันแพลตฟอร์ม (Platform) ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การเรียนรู้ที่เป็นเสมือนระบบพี่เลี้ยงอัตโนมัติ สามารถตั้งค่าเสียง/ภาษา การใช้ปากกาที่เหมาะสมและเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน เป็นต้น

๒.๒ ควรส่งเสริมสนับสนุนหลักสูตรการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิด Massive Open Online Courses : MOOCs) ที่ประกอบด้วยการเรียนรู้ผ่านสื่อวีดิทัศน์ (YouTube) เกมคอมพิวเตอร์ (Games) สื่อสังคม (Social Media) และสื่อทางเสียง (Audiobooks and Podcasts) เป็นต้น MOOCs จึงเป็นการเรียนรู้ที่บูรณาการระหว่างแพลตฟอร์มออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพและมีความหลากหลายให้เหมาะสมกับผู้เรียนทุกกลุ่ม การจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบ MOOCs จึงเป็นระบบที่ออกแบบมาเพื่อให้คนไทยได้ Upskill และ Reskill ได้ทุกที่ทุกเวลา ดังนั้น จึงเป็นการส่งเสริมให้คนไทยรู้จักและใช้การเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งระบบในประเทศและต่างประเทศ การสร้างแหล่งการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนไทย

พร้อมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา การจัดการความรู้ และแบ่งปันทรัพยากรการศึกษาระหว่างสถาบันอุดมศึกษาอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ การรองรับปริมาณผู้ต้องการศึกษาที่มีคุณภาพ และรองรับการขยายโอกาสการศึกษาตลอดชีวิตเพิ่มขึ้น ศึกษาบทเรียนจากต่างประเทศซึ่งมีแพลตฟอร์มสำหรับการเรียนออนไลน์แบบเปิดเป็นที่นิยมของคนรุ่นใหม่เพิ่มมากขึ้น เช่น edX.org ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มสำหรับการเรียนออนไลน์แบบเปิด (Massive Open Online Course : MOOCs) ซึ่งเป็นองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรที่เกิดจากการร่วมมือของมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก อาทิ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard University) สถาบันเทคโนโลยีแมสซาชูเซตส์ (Massachusetts Institute of Technology : MIT) และ Coursera คือ แพลตฟอร์มสำหรับการเรียนออนไลน์แบบ (Massive Open Online Course : MOOCs) ที่ใหญ่ที่สุดในโลก เพื่อจัดทำแพลตฟอร์มในประเทศไทยให้มีคอร์สเรียนที่สามารถเรียนรู้ได้ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ โดยทุกคอร์สจะเป็นการเรียนฟรีที่สามารถเก็บสะสมหน่วยกิตเพื่อใช้สำหรับเทียบโอนหน่วยกิตและสามารถเรียนรู้เพิ่มเติมได้เมื่อต้องการวุฒิปริญญาตรีหรือปริญญาบัตร ทั้งนี้ อาจจะมีการชำระค่าเรียนเมื่อต้องการรับวุฒิปริญญาตรีหรือปริญญาบัตรดังกล่าว

๒.๓ ควรส่งเสริมสนับสนุนการปรับเปลี่ยนระบบหรือกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการเรียนการสอน การวัดผล และประเมินผลให้เอื้อต่อการดำรงชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพของผู้เรียนไม่ให้กระทบต่อเวลาการทำงาน ทั้งนี้ ควรมีการจัดรูปแบบการเรียนที่ทันสมัย ได้แก่

๒.๓.๑ มีระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่นและมีความเชื่อมโยง ไม่เกิดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน โดยกำหนดให้การศึกษาในระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพื้นฐานในการดำเนินการ มีการเชื่อมโยงการศึกษาทั้งสามรูปแบบในเนื้อหาการเรียนรู้ วิธีการเรียน เวลาเรียน และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชื่อมโยงในลักษณะเป็นการศึกษาเพื่อให้ความรู้ที่เป็นปัจจุบัน (Recurrent Education) ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงทั้งในทางราบ (Horizontal) คือ การจัดการเรียนในระดับเดียวกันที่สามารถเรียนได้หลากหลายวิธี, ทางตั้ง (Vertical Integration) คือ การส่งเสริมให้ผู้เรียนที่เรียนจบจากระดับหนึ่งสามารถเรียนต่อในระดับสูงขึ้นไปได้โดยเรียนต่อจากสถาบันในระบบหรือนอกระบบ และทางลึก (Depth Dimension) คือ การส่งเสริมให้ผู้เรียนหาความรู้เพิ่มเติมจากการทำงานหรือเรียนเสริมเพื่อให้ความรู้พื้นฐานดีขึ้น ซึ่งเป็นการจัดโครงสร้างสาระการเรียนรู้ให้เกิดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของบุคคลเป็นรายบุคคลและกลุ่มบุคคล

๒.๓.๒ จัดการเรียนการสอนแบบ ON - AIR โดยให้สถานศึกษาเป็นผู้จัดทำบทเรียน หรือใช้ชุดสื่อการเรียนรู้ของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา (ETV) และสถานีวิทยุโทรทัศน์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV)

๒.๓.๓ จัดการเรียนการสอนเสมือนจริง (Virtual Learning) เป็นการเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์โดยใช้ช่องทางของระบบการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต ผู้เรียนสามารถใช้คอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่อกับระบบอินเทอร์เน็ตเข้าไปเรียนในเว็บไซต์ที่ออกแบบกระบวนการเรียนการสอนให้มีสภาพแวดล้อม คล้ายกับเรียนในห้องเรียนแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและผู้เรียนกับผู้เรียน ดังนั้น กระบวนการเรียนการสอนจึงไม่ใช่การเดินทางไปเรียนในห้องเรียน แต่เป็นการเข้าถึงข้อมูลเนื้อหาของบทเรียนได้โดยผ่านคอมพิวเตอร์ ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น ๒ ลักษณะ ได้แก่ ๑) การสตรีมมิ่งหรือการถ่ายทอดสด เป็นการถ่ายทอดสัญญาณภาพและเสียงจากการจัดการเรียนการสอนตามปกติลงในระบบโทรคมนาคมและเครือข่ายคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนที่อยู่นอกห้องเรียนได้รับชม และ ๒) การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ไม่จำเป็นต้องมีห้องเรียนเป็นต้นแบบในการกระจายสัญญาณ ผู้สอนสามารถสอนผ่านระบบออนไลน์ได้บนเว็บไซต์ ผู้เรียนจึงสามารถเข้ามารับชมได้

ตามความต้องการของผู้เรียน ห้องเรียนเสมือนจึงเป็นนวัตกรรมหนึ่งที่ตอบโจทย์ในการแก้ไขปัญหา ด้านการศึกษาโดยเฉพาะในเรื่องของสัดส่วนระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียน เนื่องจากช่วยขจัดข้อจำกัด ด้านพื้นที่ภายในห้องเรียนและแก้ปัญหาจำนวนครูไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน อีกทั้งยังช่วยให้นักเรียน สามารถจัดสรรเวลาในการเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง และสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง แต่อย่างไรก็ตาม แม้ห้องเรียนเสมือนจะเป็นแนวทางที่มีประโยชน์แต่ก็มีข้อจำกัดที่ต้องพิจารณา อยู่หลายประการ อาทิ ทักษะการใช้เทคโนโลยีของผู้เรียนและผู้สอนอาจไม่เพียงพอต่อการดำเนินการ แบบห้องเรียนเสมือน อุปกรณ์ และซอฟต์แวร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมีความซับซ้อนและมีราคาสูง ทำให้ ต้องใช้ต้นทุนในการจัดการเรียนการสอนสูง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนลดน้อยลง และต้องใช้ ระยะเวลาในการรอข้อมูลย้อนกลับ เช่น การสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้สอนอาจต้องใช้ ระยะเวลาานาน เนื่องจากผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้อยู่ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน วินัยและความรับผิดชอบ ของผู้เรียนส่วนใหญ่ยังไม่ตอบสนองต่อการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ที่ต้องจัดสรรเวลาเรียนด้วยตนเอง และการขาดทักษะการเรียนรู้ด้วยตัวเอง เนื่องจากการเรียนรู้ด้วยตนเองจะต้องมีทักษะการอ่าน การเขียน และทักษะในการคิดวิเคราะห์แยกแยะที่เพียงพอ จึงจะสามารถทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำนำ

ทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่เป้าหมายของการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือเป็นปัจจัยในการเพิ่มขีดความสามารถของการแข่งขันกับนานาประเทศ ซึ่งตามมาตรา ๒๕๘ จ. ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้กำหนดภารกิจเกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศไว้อย่างรอบด้าน โดยเฉพาะด้านการปฏิรูปประเทศ ด้านการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ และการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการวางรากฐานและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณลักษณะและความพร้อมที่สมบูรณ์ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์และบริบทต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับตัวและการนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์เพื่อรองรับการดำเนินงานด้านการศึกษาให้มากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้เรียนในแต่ละช่วงวัยให้ได้รับการศึกษาในรูปแบบหรือวิธีการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลองค์ความรู้ในแต่ละเนื้อหาสาระวิชาได้อย่างมีประสิทธิภาพและลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และสร้างความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นอย่างเสมอภาค

ดังนั้น คณะกรรมการฯ จึงได้ดำเนินการจัดทำรายงาน เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบาย การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารการจัดการเรียนการสอนของครูและบุคลากรทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและความจำเป็นในการยกระดับคุณภาพชีวิต ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ให้สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์และเทียบโอนผลการเรียนกับการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ ตลอดจนเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้เป็นไปตามเป้าหมายในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

คณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

มกราคม ๒๕๖๖

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	(๑)
คำนำ	(๕)
สารบัญ	(๗)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและสภาพปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์	๒
๑.๓ ขอบเขตของการพิจารณาศึกษา	๒
๑.๔ วิธีการดำเนินการศึกษา	๓
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๓
บทที่ ๒ กฎหมาย นโยบาย หลักการ แนวคิดและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	๕
๒.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	๕
๒.๒ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐)	๖
๒.๓ แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (พ.ศ. ๒๕๖๕ – ๒๕๖๕) ฉบับปรับปรุง	๘
๒.๔ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	๑๐
๒.๕ นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖	๑๓
๒.๖ ยุทธศาสตร์สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	๑๘
๒.๗ แนวคิดการศึกษายุคดิจิทัล	๑๙
๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๒๗
บทที่ ๓ สถานการณ์ และปัญหาการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์ เพื่อการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย	๓๕
๓.๑ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สถาบันวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ETV (Educational Television, Ministry of Education)	๓๕
๓.๒ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครราชสีมา	๓๗
๓.๓ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดราชบุรี	๓๙
๓.๔ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดปราจีนบุรี	๓๙
๓.๕ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดสุราษฎร์ธานี	๔๑

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ สรุปผลการพิจารณาและข้อเสนอแนะ	๔๓
๔.๑ สรุปผลการพิจารณา	๔๓
๔.๒ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์	๔๕
บรรณานุกรม	๔๙
ภาคผนวก	๕๑

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและสภาพปัญหา

ทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่เป้าหมายของการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือเป็นปัจจัยในการเพิ่มขีดความสามารถของการแข่งขันกับนานาประเทศ จึงจำเป็นต้องมีการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้มีความพร้อมและมีคุณภาพสำหรับการรองรับการดำเนินกิจกรรมในแต่ละด้านได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้น เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์ในทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาและยกระดับได้อย่างมีคุณภาพและสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศตามมาตรา ๒๕๘ จ. ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ จึงได้กำหนดหลักการให้มีภารกิจเกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศไว้อย่างรอบด้าน โดยเฉพาะด้านการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ และการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล โดยมีประเด็นการปฏิรูปเกี่ยวกับการปรับกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ และการพัฒนาระบบดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ในการสร้างคุณภาพ ความสามารถในการแข่งขัน และตอบสนองเป้าหมายให้เข้าถึงการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ซึ่งมีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) อันเป็นแผนแม่บทสำคัญที่ใช้สำหรับการขับเคลื่อนกรอบแผนงานให้บรรลุตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายของการพัฒนาประเทศ โดยได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ไว้ประการหนึ่งที่เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน โดยยุทธศาสตร์ดังกล่าวมีภารกิจสำคัญที่เกี่ยวกับการวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม เนื่องจากปัจจุบันระบบเทคโนโลยีดิจิทัลได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์และเป็นเครื่องมือสำคัญในการวางรากฐานการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นกำลังพลสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เข้มแข็ง

“ การศึกษา ” เป็นเครื่องมือสำคัญในการวางรากฐานและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณลักษณะและความพร้อมที่สมบูรณ์ จึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์และบริบทต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับตัวและการนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์เพื่อรองรับการดำเนินงานด้านการศึกษาให้มากขึ้น ทั้งในส่วนข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่อการกำหนดแผนงาน การบริหารจัดการ และการแก้ไขปัญหาของครูและบุคลากรทางการศึกษา การตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้เรียนในแต่ละช่วงวัยให้ได้รับการศึกษาในรูปแบบหรือวิธีการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลองค์ความรู้ในแต่ละเนื้อหาสาระวิชาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาให้เสมอภาค อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการและกระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัยหรือแต่ละกลุ่มเป้าหมายของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยถือว่ามีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาเพื่อรองรับการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ และความต้องการของผู้เรียนได้มากขึ้น โดยเฉพาะการพัฒนาในกลุ่มผู้เรียนให้มีทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งการศึกษานอกระบบ

และการศึกษาตามอัธยาศัยถือเป็นการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่ได้กำหนดให้มีการดำเนินการเพื่อเป้าหมายในการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้เรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและความจำเป็นในการยกระดับคุณภาพชีวิต ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์และเทียบโอนผลการเรียนกับการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ ตลอดจนเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้เป็นไปตามเป้าหมายดังกล่าว นอกจากนี้ ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง และภาคีเครือข่ายควรดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนสื่อและการเรียนรู้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่จำเป็นสำหรับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมถึงการสนับสนุนงบประมาณสำหรับการจัดการศึกษานอกระบบและการจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้ เช่น สื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้ตามมาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังนั้น ภารกิจหรือการดำเนินงานในส่วนนี้จึงต้องมีการปรับตัวเพื่อให้เกิดการดำเนินการที่สอดคล้องและเป็นไปตามแผนการปฏิรูปประเทศและยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ที่มีเป้าหมายในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืน

๑.๒ วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอนของครูและบุคลากรทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
- ๒) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็น (Need Assessment) ในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารการจัดการเรียนการสอนของครูและบุคลากรทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
- ๓) นำข้อมูลที่ได้รับจากการพิจารณาศึกษา สรุปลง วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล พร้อมจัดทำความเห็น ข้อเสนอแนะ และจัดทำรายงานการพิจารณาศึกษาเพื่อเสนอต่อวุฒิสภา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

๑.๓ ขอบเขตของการพิจารณาศึกษา

การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้กำหนดขอบเขตการศึกษา ดังนี้

- ๑) ด้านระดับการศึกษา ศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยทุกช่วงวัย
- ๒) ด้านพื้นที่ที่ศึกษา ศึกษาจากศูนย์การศึกษานอกระบบที่มีผลการปฏิบัติเป็นเลิศที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นแบบอย่างที่ดี
- ๓) ด้านเนื้อหาที่ศึกษา ศึกษาความต้องการจำเป็น (Need Assessment) เพื่อศึกษาช่องว่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่กับสภาพที่คาดหวัง (Discrepancy Based Need Assessment)

๑.๔ วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีวิธีดำเนินการดังนี้

๑) ศึกษากฎหมาย ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทวิเคราะห์ด้านการศึกษาและระเบียบหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ฉบับปรับปรุง หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ยุทธศาสตร์และจุดเน้นของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

๒) ศึกษาดูงานในพื้นที่ต่าง ๆ ได้แก่ ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาจังหวัดนครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดกาญจนบุรี (สำนักงาน กศน.จังหวัดกาญจนบุรี) และสำนักงาน กศน. จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อรับฟังข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงาน กศน.สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑) ได้รับทราบสภาพปัจจุบันในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการการเรียนการสอนของครูและบุคลากรทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และความต้องการจำเป็น (Need Assessment) ในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการการเรียนการสอนของครูและบุคลากรทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

๒) ผลการศึกษาสามารถก่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายและการพัฒนาความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา รวมถึงเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันของเครือข่ายผู้บริหารหน่วยงานและศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อหาแนวทางร่วมกันในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา

บทที่ ๒

กฎหมาย นโยบาย หลักการ แนวคิดและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๒.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๒.๒ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐)

๒.๓ แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ฉบับปรับปรุง

๒.๔ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓

- พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. ๒๕๕๑

๒.๕ นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖

๒.๖ ยุทธศาสตร์สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

๒.๗ แนวคิดการศึกษายุคดิจิทัล

- พัฒนาการเทคโนโลยีดิจิทัล

- แนวคิดชีวิตวิถีใหม่ (New Normal)

- การจัดการศึกษาตามแนวคิดชีวิตวิถีใหม่

- เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑

๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- งานวิจัยภายในประเทศ

- งานวิจัยต่างประเทศ

๒.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ

มาตรา ๕๔ รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติ

เกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติและการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย

การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาตามวรรคสอง หรือให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามวรรคสาม รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน

ให้จัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาและเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู โดยให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุนหรือใช้มาตรการหรือกลไกทางภาษี รวมทั้งการให้ผู้บริจาคทรัพย์สินเข้ากองทุนได้รับประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องกำหนดให้การบริหารจัดการกองทุนเป็นอิสระและกำหนดให้มีการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว

หมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ

มาตรา ๒๕๘ ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผล ดังต่อไปนี้

จ. ด้านการศึกษา

(๑) ให้สามารถเริ่มดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามมาตรา ๕๔ วรรคสอง เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัยโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

(๒) ให้ดำเนินการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งกองทุนตามมาตรา ๕๔ วรรคหก ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(๓) ให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถและประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู

(๔) ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัด และปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยสอดคล้องกันทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่

๒.๒ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)

ยุทธศาสตร์ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” จึงได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาวเพื่อให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกประเทศในทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับ โดยมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนา

ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบประชารัฐ ซึ่งประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ดังนี้

- ๑) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง
- ๒) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน
- ๓) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
- ๔) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม
- ๕) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- ๖) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุล และพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ยุทธศาสตร์แต่ละยุทธศาสตร์ต่างมีเป้าหมายและประเด็นการพัฒนาที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพิจารณาศึกษาประเด็นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษา คือ ในส่วนของยุทธศาสตร์ที่ ๓ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี คนเก่ง และเป็นคนมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษ และภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น รวมถึงรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิตสู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เกิดนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการเกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง ซึ่งมีความสำคัญ ดังนี้

๑. การพัฒนาศักยภาพมนุษย์ทุกช่วงชีวิต มุ่งเน้นการพัฒนาคนเชิงคุณภาพในทุกช่วงวัย ตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์ ปฐมวัย วัยเด็ก วัยรุ่น วัยเรียน วัยผู้ใหญ่ วัยแรงงาน และวัยผู้สูงอายุ เพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ มีทักษะความรู้เป็นคนดีมีวินัย เรียนรู้ได้ด้วยตนเองในทุกช่วงวัย มีความรอบรู้ทางการเงิน มีความสามารถในการวางแผนชีวิตและการวางแผนทางการเงินที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า รวมถึงการพัฒนาและปรับทัศนคติให้คนทุกช่วงวัยที่เคยกระทำผิดได้กลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างสงบสุขและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

๑.๑ ช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น ปลูกฝังความเป็นคนดีมีวินัย พัฒนาทักษะความสามารถ การเรียนรู้ที่สอดรับกับทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ โดยเฉพาะทักษะด้านการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ ความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน มีภูมิคุ้มกันต่อปัญหาหรืออาชญากรรมต่าง ๆ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความยืดหยุ่นทางความคิด รวมถึงทักษะด้านภาษา ศิลปะ และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจ รวมถึงการวางพื้นฐานการเรียนรู้เพื่อการวางแผนชีวิตและวางแผนทางการเงินที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัยให้สามารถนำไปปฏิบัติได้ ตลอดจนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่เชื่อมต่อกับโลกการทำงาน รวมถึงทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการ สามารถอยู่ร่วมและทำงานกับผู้อื่นได้ ภายใต้สังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม

๑.๒ ช่วงวัยแรงงาน ยกกระดับศักยภาพ ทักษะ และสมรรถนะแรงงานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับความสามารถเฉพาะบุคคลและความต้องการของตลาดแรงงาน มีการทำงานตามหลักการการทำงานที่มีคุณค่าเพื่อสร้างผลิตภาพเพิ่มให้กับประเทศ มีวัฒนธรรมการทำงานที่พึงประสงค์ มีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะทางการเงินเพื่อให้สามารถบริหารจัดการการเงินของตนเองและครอบครัว

มีการวางแผนทางการเงินและการออม การมีความรับผิดชอบในบทบาทของการเป็นพ่อแม่ มีการพัฒนาระบบการเรียนรู้และการอำนวยความสะดวกด้านความรู้เพื่อพัฒนาความรู้แรงงานฝีมือความชำนาญพิเศษ การเป็นผู้ประกอบการใหม่และการพัฒนาต่อยอดความรู้ในการสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ รวมทั้งมาตรการขยายอายุการทำงาน

๑.๓ ช่วงวัยผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ ส่งเสริมให้มีการทำงานภายหลังเกษียณอายุให้สามารถหารายได้และมีงานทำที่เหมาะสมกับศักยภาพ มีการสร้างเสริมสุขภาพ ฟันฟูสุขภาพ และมีการป้องกันโรคให้แก่ผู้สูงอายุ พร้อมกับจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและหลักประกันทางสังคมที่สอดคล้องกับความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในสังคม

๒. ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ โดยมุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนแปลงบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาและการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างความตระหนักถึงบทบาทความรับผิดชอบ การวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก และการวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม รวมถึงการสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ

๒.๑ การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ โดยออกแบบกระบวนการเรียนรู้ในทุกระดับชั้นอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา ที่มุ่งเน้นการใช้ฐานความรู้และระบบคิดในลักษณะสหวิทยาการ อาทิ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ การตั้งคำถาม ความเข้าใจและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีความรู้ทางวิศวกรรมศาสตร์ การคิดเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา ความรู้ ทักษะทางศิลปะ ความรู้ด้านคณิตศาสตร์ ระบบคิดของเหตุผล และการหาความสัมพันธ์ การพัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เน้นการลงมือปฏิบัติ มีการสะท้อนความคิด/ทบทวนไตร่ตรอง การสร้างผู้เรียนให้สามารถกำกับการเรียนรู้ของตนได้ การหล่อหลอมทักษะการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ที่ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในการสร้างรายได้หลายช่องทาง รวมทั้งการเรียนรู้ด้านวิชาชีพ และทักษะชีวิต

๒.๒ การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม โดยเน้นการพัฒนาทักษะดิจิทัล ทักษะการคัดกรองความรู้และองค์ความรู้การใช้เทคโนโลยีผสมผสานกับคุณค่าของครูผู้สอนไปพร้อมกัน ซึ่งการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพที่ประชาชนสามารถเข้าถึงทรัพยากร และสามารถใช้อย่างมีประสิทธิภาพจากระบบการเรียนรู้และพัฒนาตนเองผ่านเทคโนโลยีการเรียนรู้สมัยใหม่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๒.๓ แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ฉบับปรับปรุง

การปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และปฏิรูประบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษาและตอบโจทย์การพัฒนาของโลกอนาคต โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนทุกกลุ่มวัยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะที่จำเป็นของโลกอนาคต สามารถแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวินัย มีนิสัยใฝ่เรียนรู้

อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และเป็นพลเมืองที่รู้สิทธิและหน้าที่ มีความรับผิดชอบ มีจิตสาธารณะ มีความรักและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย โดยมีขอบเขตครอบคลุมทั้งการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยไปจนถึงระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑

การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพในระดับอาชีวศึกษาโดยใช้ระบบทวิภาคีหรือระบบอื่น ๆ ที่เน้นการฝึกปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อนำไปสู่การจ้างงานและการสร้างงาน และการปฏิรูปบทบาทการวิจัยและระบบธรรมาภิบาลของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศไทยออกจากกับดักรายได้ปานกลางอย่างยั่งยืนไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยมีกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนสำคัญ ได้แก่ การเร่งผลักดันร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ให้มีผลบังคับใช้ การสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายทางสังคมและสื่อในการสร้างความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการปฏิรูปและความเป็นเจ้าของของร่วมในเป้าหมายและความสำเร็จของการปฏิรูปของประชาชน การกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา และการทดลองนำร่องกิจกรรมปฏิรูปที่เกี่ยวข้องกับภารกิจจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่อย่างยั่งยืน การบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการศึกษา (Big Data for Education) ให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการศึกษา ติดตาม เฝ้าระวังไม่ให้เกิดหลุดออกจากระบบการศึกษาและสามารถให้การช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงที รวมถึงติดตามผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนรายบุคคลให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพและความสนใจของผู้เรียน จึงต้องมีการเปลี่ยนโลกทัศน์ทางการศึกษาของสาธารณชนในการสื่อสาร ปลุกฝัง พัฒนาวิธีคิด ปรับเปลี่ยนค่านิยม ทศนคติความคาดหวังต่อระบบการศึกษาที่มุ่งเน้นไปสู่การพัฒนาระบบการศึกษาอิงฐานสมรรถนะ เน้นให้ครูและนักเรียนมีความสุขกับการเรียนรู้และพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งนี้ กิจกรรมปฏิรูปตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาดังกล่าวได้คำนึงถึงเจตนารมณ์ตามมาตรา ๕๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่ได้บัญญัติให้มีการดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา ๑๒ ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนถึงการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รวมทั้งสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมาตรา ๒๕๕ จ. (๔) ที่ครอบคลุมทั้งการพัฒนาเด็กเล็ก การสร้างโอกาสทางการศึกษา การปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาครูที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ ที่เน้นการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ การพัฒนาและส่งเสริมพหุปัญญาที่หลากหลาย การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมที่ให้ความสำคัญกับการลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ สร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการศึกษา การพัฒนาทักษะอาชีพ การรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ รวมถึงได้คำนึงถึงประเด็นปัญหาด้านการศึกษาของประเทศ ทั้งด้านคุณภาพการศึกษา ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ปัญหาของระบบการศึกษาที่เป็นอุปสรรคต่อการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมถึงการบริหารและการจัดการศึกษานอกจากนี้ ยังคำนึงถึงสถานการณ์และบริบทการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาที่สำคัญ อาทิ สถานการณ์ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ช่วยให้มีการสื่อสารไร้พรมแดนให้สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลและแหล่งความรู้ได้สะดวกทุกที่ทุกเวลา และบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ที่ส่งผล

ต่อวิถีชีวิตของประชากรทั่วโลกในทุกกลุ่มทุกวัยที่จะต้องเผชิญความท้าทายกับวิถีชีวิตใหม่ให้การศึกษาของประเทศสามารถรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษาและตอบโจทย์การพัฒนาของโลกอนาคต

๒.๔ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

๑) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งมีมาตราที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

มาตรา ๘ การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ดังนี้

- (๑) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
- (๒) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- (๓) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาตรา ๑๕ การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

(๑) การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

(๒) การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

(๓) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน

มาตรา ๖๓ รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำ และโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปแบบอื่น เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมตามความจำเป็น

มาตรา ๖๔ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิต และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้ โดยเปิดให้มีการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

มาตรา ๖๕ ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ

มาตรา ๖๖ ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำได้ เพื่อให้มีความรู้ และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างเนื่องตลอดชีวิต

มาตรา ๖๗ รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนา การผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย

มาตรา ๖๘ ให้มีการระดมทุน เพื่อจัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จากเงินอุดหนุนของรัฐ ค่าสัมปทาน และผลกำไรที่ได้จากการดำเนินกิจการด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ และโทรคมนาคมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรประชาชน รวมทั้งให้มีการลดอัตราค่าบริการเป็นพิเศษในการใช้เทคโนโลยีดังกล่าวเพื่อพัฒนาคนและสังคม

หลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรเงินกองทุนเพื่อการผลิต การวิจัย และการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๖๙ รัฐต้องจัดให้มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผน ส่งเสริม และประสานการวิจัย การพัฒนาและการใช้ รวมทั้งการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของการผลิต และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

๒) พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. ๒๕๕๑
ซึ่งมีมาตราที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

มาตรา ๖ การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้ยึดหลักดังต่อไปนี้

(๑) การศึกษานอกระบบ

(ก) ความเสมอภาคในการเข้าถึงและได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวาง ทั่วถึง เป็นธรรม และมีคุณภาพเหมาะสมกับสภาพชีวิตของประชาชน

(ข) การกระจายอำนาจแก่สถานศึกษาและการให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

(๒) การศึกษาตามอัธยาศัย

(ก) การเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและวิถีชีวิตของผู้เรียน ทุกกลุ่มเป้าหมาย

(ข) การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายทั้งส่วนที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และส่วนที่นำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษา

(ค) การจัดกรอบหรือแนวทางการเรียนรู้ที่เป็นคุณประโยชน์ต่อผู้เรียน

มาตรา ๗ การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบ ให้ดำเนินการเพื่อเป้าหมายในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาศักยภาพกำลังคนและสังคมที่ใช้ความรู้และภูมิปัญญาเป็นฐานในการพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความมั่นคง และคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ ตามแนวทางการพัฒนาประเทศ

(๒) ภาศึเครือข่ายเกิดแรงจูงใจและมีความพร้อมในการมีส่วนร่วมเพื่อจัดกิจกรรมการศึกษา

มาตรา ๘ การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาตามอัธยาศัย ให้ดำเนินการเพื่อเป้าหมายในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

(๒) ผู้เรียนได้เรียนรู้สาระที่สอดคล้องกับความสนใจและความจำเป็นในการยกระดับคุณภาพชีวิตทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

(๓) ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์และเทียบโอนผลการเรียนกับการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ

มาตรา ๙ ให้กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้ความสำคัญแก่ผู้เกี่ยวข้องตามบทบาทและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้เรียน ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และสามารถเลือกรับบริการได้หลากหลายตามความต้องการของตนเอง

(๒) ผู้จัดการเรียนรู้สำหรับการศึกษานอกระบบและผู้จัดการแหล่งการเรียนรู้สำหรับการศึกษาตามอัธยาศัย มีการดำเนินการที่หลากหลายตามศักยภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน โดยบูรณาการความรู้ ปลูกฝังคุณธรรม และค่านิยมที่ดีงาม

(๓) ผู้ส่งเสริมและสนับสนุน ซึ่งเป็นผู้ที่เอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้เรียนและผู้จัดการเรียนรู้ มีการดำเนินการที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

มาตรา ๑๐ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องและภาคีเครือข่าย อาจดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนในเรื่อง ดังต่อไปนี้

(๑) สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่จำเป็นสำหรับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และการช่วยเหลือด้านการเงินเพื่อการจัดการศึกษานอกระบบ

(๒) การจัดการศึกษา การพัฒนาวิชาการและบุคลากร การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเพื่อการศึกษา และการยกย่องประกาศเกียรติคุณสำหรับผู้จัดการเรียนรู้การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

(๓) สิทธิประโยชน์ตามความเหมาะสมให้แก่ผู้ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบ

(๔) การสร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนของการศึกษาตามอัธยาศัยสามารถเข้าถึงได้ตามความเหมาะสม

(๕) ทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเพื่อให้บุคคลและชุมชนได้เรียนรู้ตามความสนใจและความต้องการที่สอดคล้องกับความจำเป็นในสังคมของการศึกษาตามอัธยาศัย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการส่งเสริมและสนับสนุนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๑ เพื่อประโยชน์ในการจัดและพัฒนาระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องร่วมมือกับภาคีเครือข่ายเพื่อดำเนินการในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้ เช่น แหล่งการเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้

(๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของภาคีเครือข่าย เพื่อให้เกิดความร่วมมือและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

(๓) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคีเครือข่าย ได้รับโอกาสในการจัดสรรทรัพยากรและเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อดำเนินงาน

๒.๕ นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖

๑. หลักการตามนโยบาย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

กระทรวงศึกษาธิการมุ่งมั่นดำเนินการภารกิจหลักตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) ในฐานะหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนทุกแผนย่อยในประเด็น ๑๒ การพัฒนาการเรียนรู้ และแผนย่อยที่ ๓ ในประเด็น ๑๑ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต รวมทั้งแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ฉบับปรับปรุงและนโยบายรัฐบาล ทั้งในส่วนนโยบายหลักด้านการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัย และนโยบายเร่งด่วน เรื่อง การเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ ๒๑ และพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลายนอกจากนี้ ยังสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติในประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) โดยเฉพาะหมวดหมู่ที่ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคตแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ รวมทั้งนโยบายและแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งหวังว่าผู้เรียนทุกช่วงวัยจะได้รับการพัฒนาในทุกมิติ ทั้งในด้านโอกาส ความเท่าเทียม ความเสมอภาค ความปลอดภัย และมีสมรรถนะที่สำคัญจำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ และมีความพร้อมร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ดังนั้น ในการเร่งรัดการทำงานภาพรวมกระทรวงให้เกิดผลสัมฤทธิ์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจให้กับสังคมและผลักดันให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพในทุกมิติ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดหลักการสำคัญในการประกาศนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ไว้ดังนี้

๑) สร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจให้กับสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนและประชาชน โดยให้ทุกหน่วยงานนำรูปแบบการทำงานบูรณาการร่วมกันและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

๒) สนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนดำเนินการตามภารกิจด้วยความรับผิดชอบ ต่อตนเอง องค์กร ประชาชน และประเทศชาติ โดยให้ความสำคัญกับการประสานความร่วมมือ จากทุกภาคส่วนผ่านกลไกการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ต่อการยกระดับ คุณภาพการศึกษา

๓) ดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้ประกาศและแถลงนโยบาย ไว้แล้ว เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๔ เพื่อมุ่งเน้นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาคการศึกษา ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนและประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ

๒. นโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

๒.๑ การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย

๒.๑.๑ เร่งสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษาเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นของสังคม และป้องกันภัยคุกคามในชีวิตรูปแบบใหม่และภัยอื่น ๆ โดยมีการดำเนินการตามแผนและมาตรการ ด้านความปลอดภัยให้แก่ผู้เรียน ครู และบุคลากรในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเข้มข้น รวมทั้งดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ติดตามประเมินผลการดำเนินการและแสวงหาสถานศึกษาที่ดำเนินการได้ดีเยี่ยม (Best Practice) เพื่อปรับปรุง พัฒนา และขยายผลต่อไป

๒.๑.๒ เร่งปลูกฝังทัศนคติ พฤติกรรม และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง โดยบูรณาการ อยู่ในกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้และสร้างภูมิคุ้มกันควบคู่กับการใช้สื่อสังคม ออนไลน์ในเชิงบวกและสร้างสรรค์ พร้อมทั้งหาแนวทางวิธีการปกป้องคุ้มครองต่อสถานการณ์ ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา

๒.๑.๓ เสริมสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และส่งเสริมคุณลักษณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

๒.๑.๔ เร่งพัฒนาบทบาทและภารกิจของหน่วยงานด้านความปลอดภัยที่มีอยู่ใน ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการให้ดำเนินการอย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ

๒.๒ การยกระดับคุณภาพการศึกษา

๒.๒.๑ ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษานำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปสู่การปฏิบัติ อย่างเต็มรูปแบบ เพื่อสร้างสมรรถนะที่สำคัญจำเป็นสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ ให้กับผู้เรียน

๒.๒.๒ จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ค้นพบประสบการณ์ ความสนใจ ความถนัดในอาชีพ ของตนเองด้วยการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง (Active Learning) ทั้งในห้องเรียน สถานประกอบการ รวมทั้งการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มและห้องดิจิทัลให้คำปรึกษาแนะนำ

๒.๒.๓ พัฒนาและบูรณาการกระบวนการจัดการเรียนรู้และการวัดประเมินผล ฐานสมรรถนะสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน เพื่อสร้างความฉลาดรู้ด้านการอ่าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สร้างตรรกะความคิดแบบเป็นเหตุเป็นผลให้นักเรียนไทยสามารถแข่งขันได้กับนานาชาติ

๒.๒.๔ พัฒนาทักษะดิจิทัลและภาษาคอมพิวเตอร์ (Coding) สำหรับผู้เรียนทุกช่วงวัย เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมดิจิทัลในโลกยุคใหม่

๒.๒.๕ พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง และศีลธรรมให้มีความทันสมัย น่าสนใจ เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ควบคู่ไปกับการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ของท้องถิ่น และการเสริมสร้างวิถีชีวิตของความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

๒.๒.๖ จัดการเรียนรู้ตามความสนใจรายบุคคลของผู้เรียนผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม ที่หลากหลายและแพลตฟอร์มการเรียนรู้อัจฉริยะที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อการสอนคุณภาพสูง รวมทั้งมีการประเมินและพัฒนาผู้เรียน

๒.๒.๗ ส่งเสริมการให้ความรู้และทักษะด้านการเงินและการออม (Financial Literacy) ให้กับผู้เรียนโดยบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการคลัง กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารออมสิน สหกรณ์ ฯลฯ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ และการเผยแพร่สื่อแอนิเมชันรอบรู้เรื่องเงิน รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการลงทุนเชิงพาณิชย์เพื่อให้เกิดผลตอบแทนที่สูงขึ้น

๒.๒.๘ ปรับโฉมวิทยาศาสตร์และศูนย์การเรียนรู้ให้มีรูปลักษณะที่ทันสมัย สวยงาม ร่มรื่น จูงใจให้เข้าไปใช้บริการ โดยมีมุมค้นหาคำความรู้ด้วยเทคโนโลยีทันสมัย มุมจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ของผู้เรียนหรือกลุ่มผู้เรียนและการร่วมกิจกรรมกับครอบครัว หรือจัดเป็นฐานการเรียนรู้ ด้านต่าง ๆ ที่ผู้เรียนและประชาชนสามารถมาลงทะเบียนเข้าร่วมกิจกรรม และได้รับเอกสารรับรอง การเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในส่วนที่เกี่ยวข้องหรือสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank) ได้ รวมทั้งมีบริเวณพักผ่อนที่มีบริการลักษณะบ้านสวนกาแฟเพื่อการเรียนรู้ เป็นต้น

๒.๒.๙ ส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาให้มีการนำผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ ไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

๒.๒.๑๐ พัฒนาระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษาที่เน้นสมรรถนะและผลลัพธ์ ที่ตัวผู้เรียน

๒.๓ การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษาทุกช่วงวัย

๒.๓.๑ พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูล ในการส่งต่อไปยังสถานศึกษาในระดับที่สูงขึ้น โดยเฉพาะระดับการศึกษาภาคบังคับ เพื่อป้องกัน เด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน

๒.๓.๒ ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กปฐมวัยที่มีอายุตั้งแต่ ๓ ปีขึ้นไปทุกคน เข้าสู่ระบบ การศึกษาเพื่อรับการพัฒนารอบด้าน มีคุณภาพตามศักยภาพ ตามวัยและต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ โดยบูรณาการร่วมงานกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๓.๓ พัฒนาข้อมูลและทางเลือกที่หลากหลายให้กับผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายพิเศษ และกลุ่มเปราะบาง รวมทั้งกลุ่ม NEETs ในการเข้าถึงการศึกษา การเรียนรู้ และการฝึกอาชีพอย่างเท่าเทียม

๒.๓.๔ พัฒนาระบบสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว (Home School) และการเรียนรู้ที่บ้านเป็นหลัก (Home-based Learning)

๒.๔ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

๒.๔.๑ พัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษา และหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น แบบโมดูล (Modular System) มีการบูรณาการวิชาสามัญและวิชาชีพในชุดวิชาเดียวกัน เชื่อมโยงการจัดการอาชีวศึกษา ทั้งในระบบ นอกกระบบ และระบบทวิภาคี รวมทั้งการจัดการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง (Block Course) เพื่อสะสม

หน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank) ร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษาอย่างเข้มข้น เพื่อการมีงานทำ

๒.๔.๒ ขับเคลื่อนการผลิตและพัฒนากำลังคนตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และยกระดับสมรรถนะกำลังคนตามกรอบคุณวุฒิอ้างอิงอาเซียน และมาตรฐานสากล รวมทั้งขับเคลื่อน ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) โดยความร่วมมือกับภาคเอกชนและสถานประกอบการ ในการผลิตกำลังคนที่ตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ

๒.๔.๓ พัฒนาสมรรถนะอาชีพที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ โดยการ Re-skill Up-skill และ New skill เพื่อให้ทุกกลุ่มเป้าหมายมีการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น พร้อมทั้งสร้างช่องทางอาชีพ ในรูปแบบหลากหลายให้ครอบคลุมผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งผู้สูงอายุ โดยมีการบูรณาการ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๔.๔ ส่งเสริมการพัฒนาแบบทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านอาชีวศึกษา (V-NET) ตามสมรรถนะที่จำเป็นในการเข้าสู่อาชีพ และการนำผลการทดสอบไปใช้คัดเลือกเข้าทำงาน ศึกษาต่อ ขอรับประกาศนียบัตรมาตรฐาน สมรรถนะการใช้ดิจิทัล (Digital Literacy) การขอรับวุฒิบัตร สมรรถนะภาษาอังกฤษ (English Competency)

๒.๔.๕ จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาจัดตั้งธุรกิจ (ศูนย์ Start up) ภายใต้อำนวยการพัฒนาอาชีพ และการเป็นผู้ประกอบการ และพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเพื่อการส่งเสริม และพัฒนาผู้ประกอบการด้านอาชีพทั้งผู้เรียนอาชีวศึกษาและประชาชนทั่วไป โดยเชื่อมโยงกับ กศน. และสถานประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชนที่สอดคล้องกับกับการประกอบอาชีพในวิถีชีวิตรูปแบบใหม่

๒.๔.๖ เพิ่มบทบาทการอาชีวศึกษาในการสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการและกำลัง แรงงานในภาคเกษตร โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรอัจฉริยะ (Smart Farmer) และกลุ่มยุวเกษตรกรอัจฉริยะ (Young Smart Farmer) ที่สามารถรองรับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ได้

๒.๔.๗ ส่งเสริม และสนับสนุนการผลิตและพัฒนากำลังคนทุกช่วงวัยเพื่อการมีงานทำ โดยบูรณาการความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกับหน่วยงาน องค์กรภาครัฐ เอกชน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถาบันสังคมอื่น

๒.๔.๘ พัฒนาหลักสูตรอาชีพสำหรับกลุ่มเป้าหมายอยู่นอกระบบโรงเรียน และประชาชนที่สอดคล้องมาตรฐานอาชีพ เพื่อการเข้าสู่การรับรองสมรรถนะและได้รับวุฒิวิชาชีพ ตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ รวมทั้งสามารถนำผลการเรียนรู้และประมวลประสบการณ์เทียบโอน เข้าสู่การสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank) ได้

๒.๕ การส่งเสริมสนับสนุนวิชาชีพครู บุคลากรทางการศึกษาและบุคลากร สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

๒.๕.๑ ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการตามหลักเกณฑ์การประเมินวิทยฐานะ แนวใหม่ (Performance Appraisal : PA) โดยใช้ระบบการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาระบบ Digital Performance Appraisal : DPA

๒.๕.๒ ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการ พัฒนาสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ตามกรอบระดับสมรรถนะดิจิทัล (Digital Competency) สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอาชีวศึกษา

๒.๕.๓ พัฒนาครูให้มีความพร้อมด้านวิชาการและทักษะการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ รวมทั้งให้เป็นผู้วางแผนเส้นทางการเรียนรู้ การประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตของผู้เรียนได้ตามความสนใจและความถนัดของแต่ละบุคคล

๒.๕.๔ พัฒนาขีดความสามารถของข้าราชการพลเรือนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต

๒.๕.๕ เร่งรัดการดำเนินการแก้ไขปัญหานี้ส่นครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งระบบ ควบคู่กับการให้ความรู้ด้านการวางแผนและสร้างวินัยด้านการเงินและการออม

๒.๖ การพัฒนาระบบราชการและการบริการภาครัฐยุคดิจิทัล

๒.๖.๑ ขับเคลื่อนการพัฒนาระบบราชการ ๔.๐ ด้วยนวัตกรรม และการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นกลไกหลักในการดำเนินงาน (Digitalize Process) การเชื่อมโยงและแบ่งปันข้อมูล (Sharing Data) การส่งเสริมความร่วมมือ บูรณาการกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก

๒.๖.๒ ปรับปรุงประสิทธิภาพของเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศให้สามารถใช้งานเครือข่ายสื่อสารข้อมูลเชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อรองรับระบบราชการ ๔.๐ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ในทุกเวลา ทุกสถานที่ ทุกอุปกรณ์และทุกช่องทาง

๒.๖.๓ ปรับปรุงระบบการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา โดยยึดหลักความจำเป็นและใช้พื้นที่เป็นฐานที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ

๒.๖.๔ นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในระบบการคัดเลือกข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในตำแหน่งและสายงานอื่น ๆ

๒.๖.๕ ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของส่วนราชการให้เป็นไปตามกลไกการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ

๒.๗ การขับเคลื่อนกฎหมายการศึกษาและแผนการศึกษาแห่งชาติ

เร่งรัดการดำเนินการจัดทำกฎหมายลำดับรองและแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อรองรับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติควบคู่กับการสร้างการรับรู้ให้กับประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง

- แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

๑) ให้ส่วนราชการ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ นำนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ข้างต้น เป็นกรอบแนวทางในการจัดการศึกษา โดยดำเนินการจัดทำแผนและงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

๒) ให้มีคณะกรรมการติดตาม ประเมินผล และรายงานการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการสู่การปฏิบัติระดับพื้นที่ ทำหน้าที่ตรวจราชการ ติดตาม ประเมินผลในระดับนโยบาย และจัดทำรายงานเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ทราบตามลำดับ

๓) กรณีมีปัญหาในเชิงพื้นที่หรือข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน ให้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล และดำเนินการแก้ไขปัญหในระดับพื้นที่ก่อน โดยใช้ภาคีเครือข่ายในการแก้ไขข้อขัดข้อง พร้อมทั้ง

รายงานต่อคณะกรรมการติดตามฯ ตามข้อ ๒) ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ตามลำดับ

๔) สำหรับภารกิจของส่วนราชการหลักและหน่วยงานที่ปฏิบัติในลักษณะงานในเชิงหน้าที่ (Function) งานเชิงยุทธศาสตร์ (Agenda) และงานในเชิงพื้นที่ (Area) ซึ่งได้ดำเนินการอยู่ก่อนแล้ว หากมีความสอดคล้องกับหลักการ นโยบาย และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ข้างต้น ให้ถือเป็นหน้าที่ของส่วนราชการหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งรัด กำกับ ติดตาม ตรวจสอบให้การดำเนินการเกิดผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ อย่างเป็นรูปธรรม

๒.๖ ยุทธศาสตร์สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้กำหนดยุทธศาสตร์และจุดเน้น ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัด และประเมินผล

จุดเน้น ได้แก่ ๑) จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลงบริบทด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งตามความต้องการของประชาชน และชุมชน ในรูปแบบที่หลากหลาย ให้ประชาชนคิดเป็นวิเคราะห์ได้ และสามารถตัดสินใจภายใต้ข้อมูลที่ถูกต้อง และ ๒) ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบสะเต็มศึกษา (STEM Education)

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การผลิต พัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

จุดเน้น ได้แก่ ๑) จัดทำแผนพัฒนาอัตรากำลังล่วงหน้าระยะเวลา ๑๐ ปี ๒) เร่งพัฒนาศักยภาพครู กศน.ทุกประเภท เพื่อให้สามารถเป็นทั้งผู้สอน ผู้ออกแบบ การเรียนรู้รายบุคคล และจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งจัดทำแผนพัฒนาครู กศน. ทุกประเภท และทุกระดับช่วงระยะ ๑๐ ปี และ ๓) สำรวจข้อมูลและทบทวนหลักเกณฑ์การจ้างแบบจ้างเหมาบริการ และพนักงานราชการให้ตรงตามความต้องการของพื้นที่

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ผลิตและพัฒนากำลังคน รวมทั้งงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาประเทศ

จุดเน้น คือ ๑) ยกกระดับการศึกษาให้กับกลุ่มประชากรวัยแรงงาน (อายุ ๑๕ - ๕๙ ปี) ให้จบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ ๒) จัดการศึกษาเพื่อเพิ่มอัตรารัฐหนังสือให้คนไทยสามารถอ่านออกเขียนได้ โดยใช้หลักสูตรการรู้หนังสือไทย พุทธศักราช ๒๕๕๗ ของ กศน. และสื่อที่เหมาะสมกับสภาพและพื้นที่ของกลุ่มเป้าหมาย และ ๓) จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาตามบริบทของแต่ละพื้นที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยมุ่งเน้นผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ พร้อมทั้งสร้างทักษะทางวิชาชีพ

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ขยายโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

จุดเน้น คือ ๑) จัดและส่งเสริมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กที่ออกจากโรงเรียนกลางคัน ตกหล่น และกลุ่มผู้พิการ ๒) เร่งสำรวจข้อมูล

การรู้หนังสือของคนไทย ๓) พัฒนา กศน.ตำบล / แขวง ให้เป็นฐานการขับเคลื่อนการจัดการศึกษา ๔) จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับประชาชนทุกช่วงวัยให้เป็น กศน.เพื่อประชาชน และ ๕) มุ่งเน้นการส่งเสริมให้เกิดชุมชนรักการอ่าน “นั่งที่ไหน อ่านที่นั่น” ในรูปแบบต่าง ๆ

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการศึกษา

จุดเน้น คือ ๑) พัฒนา กศน.ตำบล ให้มีความพร้อมเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology : ICT) และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่นที่เหมาะสมกับพื้นที่ และ ๒) พัฒนาระบบช่องทางแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ (Portal Web) และส่งเสริมให้ประชาชนนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ / กิจกรรมต่าง ๆ

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ พัฒนาระบบบริหารจัดการส่งเสริมทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

จุดเน้น คือ ๑) เร่งบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ๒) สำรวจ วิเคราะห์ และปรับปรุงค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ ๓) สร้างความรู้ ความตระหนัก และปลูกจิตสำนึกตามหลักธรรมาภิบาล ตลอดจนความรู้เรื่องกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรทุกระดับทุกประเภท

๒.๗ แนวคิดการศึกษาในยุคดิจิทัล

การศึกษาถือได้ว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นกลไกที่ส่งผลต่อการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประชาชนทั่วโลกต้องปรับตัวให้เท่าทันต่อเทคโนโลยีดิจิทัล ดังนั้น หน่วยงานทางการศึกษาจึงต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ประกอบกับปัจจุบันได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) ที่ผลักดันให้เข้าสู่วิถีชีวิตรูปแบบใหม่ ซึ่งประกอบด้วย วิธีคิด วิธีการเรียนรู้ วิธีการสื่อสาร วิธีปฏิบัติและการจัดการใช้ชีวิตแบบใหม่ ทำให้มนุษย์ต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์ปัจจุบันมากกว่าจะดำรงชีวิตตามเดิม สำนักงาน กศน. จึงได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) โดยกำหนด วิสัยทัศน์ไว้ว่า “คนไทยได้รับโอกาสการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับช่วงวัยให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและมีทักษะที่จำเป็นในโลกศตวรรษที่ ๒๑” และได้กำหนดจุดเน้นไว้ว่า “ส่งเสริม สนับสนุน และให้บริการการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาตลอดชีวิตอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ มีสาระการเรียนรู้ที่เป็นปัจจุบันและตรงตามความต้องการของผู้เรียนและสังคม” โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใช้สื่อเทคโนโลยีที่หลากหลายและทันสมัยมาเป็นกลไกในการจัดการศึกษา รวมทั้งพัฒนาครูให้เป็นผู้จัดการศึกษาและการเรียนรู้มืออาชีพ เน้นให้กลุ่มเป้าหมายพัฒนากระบวนการคิดและการวิจัย มีเป้าหมายหลักในหน่วยงานและสถานศึกษา มีระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บริการการศึกษาในการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ประชาชนอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยควรมีการออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและชีวิตวิถีใหม่ที่เกิดขึ้นโดยการนำสื่อและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษา ซึ่งการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ หน่วยงานทางการศึกษาจะต้องดำเนินการพัฒนาครูผู้สอน

ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการออกแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่และเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ ๒๑ รวมทั้งมีความสามารถในการประยุกต์ใช้วิธีการสื่อและนวัตกรรม เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑) พัฒนาการเทคโนโลยีดิจิทัล

ไทยแลนด์ ๔.๐ เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ซึ่งเริ่มต้นมาจากไทยแลนด์ ๑.๐ ยุคของเกษตรกรรม ไทยแลนด์ ๒.๐ ยุคอุตสาหกรรมเบา ไทยแลนด์ ๓.๐ ยุคอุตสาหกรรมที่มีความซับซ้อนและมีการใช้ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น ส่วนไทยแลนด์ ๔.๐ เป็นยุคเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม หรือ Value - Based Economy ซึ่งเป็นการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการ ตามที่สุกัญญา แซ่มซ้อย (๒๕๖๒) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษา ๔.๐ เป็นเครื่องมือในการยกระดับคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ในประเทศเพื่อเตรียมกำลังคนให้พร้อมในการเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยสู่เวทีเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ และไพฑูรย์ สินลาร์ตัน (๒๕๕๙) ได้กล่าวถึงการศึกษาศึกษา ๔.๐ ไว้ว่า การศึกษาของไทยเป็นเพียงการศึกษาที่ทำให้ผู้เรียนศึกษา ค้นคว้า คิด เขียน วิเคราะห์ และวิจารณ์ได้เท่านั้น แต่การศึกษาที่แท้จริงแล้วต้องทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้สามารถสร้างผลงานที่เป็นผลผลิต (Product) ออกมาได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งเป็นการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ (Creative and Productive Learning) ดังนั้น เพื่อให้เห็นวิวัฒนาการของการศึกษาก่อนที่จะมาถึงการศึกษา ๔.๐ จึงอธิบายวิวัฒนาการของการศึกษากับการพัฒนาเศรษฐกิจในแต่ละยุคได้ ดังนี้

การศึกษา ๑.๐ คือ การจัดการศึกษาที่การสอนแบบครูเป็นผู้ให้ นักเรียนเป็นผู้รับเน้นการท่องจำตำราและทำแบบฝึกหัดตามตำรา ไม่ได้เน้นกระบวนการเรียนรู้ตามความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน

การศึกษา ๒.๐ คือ การจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความถนัดความสนใจของแต่ละบุคคล ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียน ครู คือ ผู้สนับสนุนและเป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียน

การศึกษา ๓.๐ คือ การจัดการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และสิ่งประดิษฐ์ใหม่โดยการใช้กระบวนการทางปัญญา (กระบวนการคิด) กระบวนการทางสังคม (กระบวนการกลุ่ม) และให้ผู้เรียนปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ โดยครูเป็นผู้มีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน

การศึกษา ๔.๐ คือ การจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนไปเป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นเครื่องกระตุ้นการเรียนรู้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างสรรค์นวัตกรรมและการวิจัยด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถแข่งขันของประเทศ

เส้นทางเพื่อให้ก้าวไปสู่การศึกษาไทยแลนด์ ๔.๐ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดทิศทางแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๔ ประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย ๓ ประการ ได้แก่ (๑) คนไทยเป็นพลเมืองที่มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทวิถีชีวิตของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) และไทยแลนด์ ๔.๐ (๒) สังคมไทย

เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณธรรมจริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (๓) ประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางและความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง โดยขับเคลื่อนภายใต้ ๗ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานหลักสูตรการเรียนการสอน กระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ยุทธศาสตร์การยกระดับคุณภาพมาตรฐานวิชาชีพครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรมรองรับความต้องการของตลาดแรงงานและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบข้อมูล สารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพของคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วน และยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการเงินเพื่อการศึกษา ซึ่งจากสถานการณ์การปฏิวัติวงการสื่อดิจิทัลถือเป็นเหตุการณ์สำคัญที่ทำให้โลกเปลี่ยนสภาพโครงสร้างทางสังคมเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง คอมพิวเตอร์กลายเป็นเครื่องมืออันทรงพลังที่ประชาชน หน่วยงาน และองค์กรใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่สะดวกมากขึ้น มีการคิดค้นสิ่งใหม่ รวมถึงภาครัฐได้เริ่มปรับเปลี่ยนวิธีให้บริการประชาชนอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ประกอบกับการเปิดกว้างในการเผยแพร่ข้อมูลได้อย่างอิสระ การกำกับดูแลสิ่งที่กำลังเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศดังกล่าว จนนำไปสู่สภาวะการจ้างงานและการมีงานทำที่เริ่มหางานทำยากมากขึ้น แรงงานถูกทดแทนด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและจะเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจ้างงานไปเป็นการจ้างงานแบบชั่วคราว (Outsource) ซึ่งมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่า แต่ยังคงเหลือเพียงงานที่มีลักษณะเป็นวิชาชีพที่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญที่ยังคงสามารถอยู่รอดปลอดภัยในโครงสร้างของระบบทางสังคม แทปส์คอตต์ (Tapscott) ขณะนี้ในอนาคต ปัญหาการว่างงานจะกลายเป็นปัญหาใหญ่ที่สุดแห่งยุค ผู้ที่เป็นจำเลยของสังคมคือ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เนื่องจากการประกอบสัมมาชีพจะถูกทดแทนด้วยคอมพิวเตอร์อย่างสมบูรณ์แบบ ดังรายงานของแมคคินซี (McKinsey) ที่ได้ระบุไว้ว่า เครื่องวินิจฉัยโรคสามารถระบุเซลล์สมองได้แม่นยำและรวดเร็วกว่าแพทย์ผู้ชำนาญการ รวมถึงความสามารถของหุ่นยนต์จะมาทดแทนการทำงานของมนุษย์ในหลากหลายตำแหน่ง ขณะที่ผลกระทบจะเกิดขึ้นโดยเฉพาะการไม่เท่าเทียมของรายได้เป็นประเด็นที่น่าวิตกกังวลที่สุดและจัดเป็นความเสี่ยงอันดับหนึ่งของโลก โดยสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum) มองว่า มีความไม่เท่าเทียมกันของรายได้เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ การสื่อสารยุคใหม่นั้นยังส่งผลให้คนในครอบครัวทำกิจกรรมร่วมกันน้อยลง เพราะต่างคนต่างเป็นสังคมก้มหน้า แม้ว่าในอดีตจะมีความวิตกกังวลว่าโทรทัศน์จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพและการทำกิจกรรมร่วมกันของครอบครัว กลายเป็นว่าโทรทัศน์ก็ยังทำให้คนในครอบครัวนั่งดูโทรทัศน์พร้อมหน้ากัน แต่สำหรับปัจจุบันพบว่า ครอบครัวในยุคนี้กลายเป็นต่างคนต่างนั่งพิมพ์แป้นพิมพ์ขนาดเล็กอยู่ในห้องส่วนตัวเพียงลำพัง ซึ่งส่งผลกระทบต่อโครงสร้างของระบบครอบครัวและสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ รวมทั้งส่งผลต่อการอยู่อาศัยในครอบครัวมีอิทธิพลต่อความอยู่ดีมีสุขของครอบครัว (Schmidt and Cohen, ๒๐๑๐; Tapscott, ๒๐๑๕ ; Waldron, Weiss and Hughs, ๑๙๙๘)

จากงานวิจัยการส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อรองรับสังคมไทยในยุคดิจิทัล โดย อติพร เกิดเรืองของ พบว่า ระบบราชการยังเป็นระบบสังคมที่มีแนวคิดการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงบริการของภาครัฐด้วยการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ไปสู่ยุคดิจิทัลก็ยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนแนวคิดในการให้บริการ ซึ่งที่ผ่านมาก็เป็นที่ประจักษ์ชัดแล้วว่า

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร ขณะเดียวกันในภาคสังคมยังมีคนจำนวนมากที่เข้าถึงเครือข่ายสังคมและเสี่ยงที่จะรับข้อมูลที่ทุกคนมีกฎในการเลือกเป็นของตนเอง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของวิกฤติในเชิงสังคมครั้งสำคัญ และหันมากำหนดสิ่งที่ตนเองต้องการรู้ด้วยตนเองผ่านสังคมออนไลน์ ซึ่งมีวิธีเดียวที่จะทำให้ความวุ่นวายในสังคมทุเลาลง คือ การสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมต่อสังคมกับเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ให้มากยิ่งขึ้น ส่วนระบบการศึกษายุคดิจิทัลได้นำไปสู่การสร้างรูปแบบการศึกษาแบบออนไลน์ที่ทำให้เด็กไม่ต้องนั่งเรียนอยู่กับที่ แต่สามารถเรียนข้ามแดนหรือระหว่างประเทศได้ แต่สิ่งที่น่ากังวล คือ ครูผู้สอนในปัจจุบันกลับมีอายุมากกว่า ๕๐ ปี ซึ่งเป็นช่วงรอยต่อของช่วงอายุคนระหว่างเด็กรุ่นใหม่และคนรุ่นเก่า ที่อาจเป็นปัญหาสำหรับการเตรียมรับมือในการขับเคลื่อนการศึกษาที่เป็นปัญหาเชิงสังคมอย่างมากและยังจัดเป็นระบบที่เปลี่ยนแปลงยากที่สุดในขณะนี้ เนื่องจากผลผลิตการศึกษาจัดเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ต้องใช้ระยะเวลาบ่มเพาะในการส่งเสริมความรู้และประสบการณ์ในการเรียน ซึ่งแตกต่างจากภาคการผลิตประเภทอื่น ทั้งนี้ การใช้เทคโนโลยีของภาคการศึกษากลับได้ใช้ไปในแนวทางเพื่ออำนวยความสะดวกมากกว่านำไปใช้เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน ซึ่งนักวิชาการของมหาวิทยาลัยบัตเลอร์ (Butler University) ได้เคยกล่าวไว้ว่า “สิ่งที่เปลี่ยนแปลงที่สุดของสถาบันการศึกษา คือ การที่พวกเขาใช้เทคโนโลยีเพื่อรักษาระบบเดิม อีกทั้งในอนาคตอาจารย์ทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับมหาวิทยาลัยจะหายไปภายในสองทศวรรษที่จะถึงนี้และจะหันมาใช้ระบบการเรียนการสอนในรูปแบบ MOOCS (Massive Open Online Course) ซึ่งหมายถึง การเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนแบบออนไลน์แบบเปิดเสรีที่ทุกคนสามารถสมัครเข้าเรียนได้ไม่จำกัดจำนวน ซึ่งในขณะเดียวกันในภาคธุรกิจเองก็พยายามสร้างสถาบันการศึกษาและหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการทางธุรกิจด้วยตัวเองมากขึ้นเพื่อรองรับพนักงานและคนว่างงานที่ต้องการความก้าวหน้าเข้าสู่วิชาชีพต่าง ๆ รวมถึงวิชาชีพทางเทคโนโลยีที่ยังมีความต้องการสูงในอนาคต โดยใช้หลักการ MOOCS เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนเช่นกัน” (Bannister and Connolly, ๒๐๑๑ : ๑ อ้างอิงจาก Tapscott, ๒๐๑๕ : ๒๓) ซึ่งจากสถานการณ์ข้างต้น สังคมไทยควรตระหนักถึงการเปลี่ยนผ่านของยุคดิจิทัลและปรับปรุงเปลี่ยนแปลง รวมถึงการส่งเสริมให้เด็กมีการพัฒนาทักษะ ความรู้ เพื่อสร้างการเติบโตและพัฒนาทั้งต่อตนเองและสังคม แต่อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงให้เท่าทันต่อยุคดิจิทัลย่อมเป็นความท้าทายในการสร้างความตระหนักและส่งเสริมให้ครูนักเรียน นักศึกษา ผู้เกี่ยวข้อง องค์กร และชุมชน ได้ร่วมมือกันภายใต้วิถีดิจิทัลในรูปแบบที่ไม่เคยมีมาก่อน จนกระทั่งการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ การสร้างแนวทางใหม่ พร้อมการเสริมสร้างประชาธิปไตยในห้องเรียน พร้อมเปิดใจยอมรับในการทำงานร่วมกัน การเปิดใจ การแบ่งปัน การพึ่งพาอาศัยกัน และความซื่อสัตย์ สถาบันการศึกษาต้องแบ่งปันหลักสูตรร่วมกันเพื่อให้เด็กทุกคนมีฐานความรู้เท่าเทียมกันอันเป็นหลักพื้นฐานของการพัฒนาการศึกษาแห่งศตวรรษที่ ๒๑ อันนำไปสู่การขับเคลื่อนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นเยาวชนของชาติให้เติบโตและเจริญก้าวหน้าไปสู่การเตรียมความพร้อมในโลกยุคดิจิทัลได้ในอนาคต

รัฐบาลไทยได้ริเริ่มการนำประเทศไปสู่การวางแผนร่วมกันขององค์กรในภาครัฐและเอกชนที่ได้ริเริ่มในการกำหนดทิศทางการวางแผนการพัฒนาเศรษฐกิจยุคดิจิทัลให้เกิดขึ้น อาทิ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม International Business Machines (IBM) สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน) (Software Industry Promotion Agency

(Public Organization) : SIPA) สหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (International Telecommunication Union : ITU) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) INTEL สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) และองค์กรต่าง ๆ ภายนอกประเทศได้ประชุมหารือเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อผลักดันยุทธศาสตร์และการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยให้สามารถรองรับวิชาชีพขั้นสูงที่สนองต่อการเป็น Digital Economy ของประเทศโดยการพัฒนาคมนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคดิจิทัล ซึ่งประเทศไทยยังขาดศักยภาพในส่วนนี้อย่างมากและควรต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

๒) แนวคิดชีวิตวิถีใหม่ (New Normal)

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา ได้บัญญัติคำว่า “New Normal” เพิ่มเข้ามาโดย ศาสตราจารย์ นายแพทย์สุรพล อิศโรกรศีล (๒๕๖๓ : ออนไลน์) ซึ่งนายกราชบัณฑิตยสภา ได้เปิดเผยว่า ราชบัณฑิตยสภาได้แต่งตั้งคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ใหม่ที่อยู่ในกระแสสังคมร่วมสมัย โดยได้บัญญัติศัพท์ และให้นิยามคำว่า New Normal และ New Norm โดยคำว่า “New Normal” เป็นวลีและสำนวน ซึ่ง Oxford Dictionary ได้ให้ความหมายไว้ว่า “A previously unfamiliar or atypical situation that has become standard, usual, or expected.” หมายถึง สถานการณ์หรือปรากฏการณ์ที่แต่เดิมเป็นสิ่งที่ไม่ปกติผู้คนไม่คุ้นเคย ไม่ใช่มาตรฐาน แต่ต่อมามีเหตุหรือเกิดวิกฤติบางอย่าง ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงทำให้สถานการณ์หรือปรากฏการณ์นั้นกลายเป็นสิ่งที่ปกติและเป็นมาตรฐาน ซึ่งบริบทสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๓ เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงจนแพร่กระจายไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ผู้คนเจ็บป่วยและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก มนุษย์จึงจำเป็นต้องป้องกันตนเองเพื่อให้มีชีวิตรอดด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดำรงชีวิตที่แตกต่างไปจากวิถีชีวิตรูปแบบเดิม โดยมีการปรับวิถีการดำรงชีวิตแบบใหม่เพื่อให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อ ควบคู่ไปกับความพยายามรักษาและฟื้นฟูศักยภาพทางเศรษฐกิจและธุรกิจ อันนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์และเทคโนโลยีใหม่ ให้มีการปรับแนวคิด วิสัยทัศน์ และวิธีการจัดการ ตลอดจนพฤติกรรมที่เคยทำมาเป็นกิจวัตร ทั้งในด้านอาหาร การแต่งกาย การรักษาสุขภาพ การศึกษาเล่าเรียน การสื่อสาร และการทำธุรกิจ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้กลายเป็นความปกติใหม่ จนในที่สุดเมื่อเวลาผ่านไปก็ทำให้กลายเป็นความคุ้นชินที่จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตปกติของผู้คนในสังคมพฤติกรรมกับชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) (บดินทร์ ขาตะเวที. ๒๕๖๓ : ออนไลน์) ซึ่งสิ่งที่จะเกิดขึ้นล้วนเป็นสิ่งที่ต้องปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมและการใช้ชีวิตที่คาดว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด ดังนี้

๑) หน้ากากอนามัยและแอลกอฮอล์ เป็นอุปกรณ์ที่ช่วยในการป้องกันตัวเองจากการติดเชื้อและการแพร่กระจายเชื้อโรคไปยังบุคคลอื่น

๒) Social Distancing การแสดงออกผ่านทางร่างกายจะลดน้อยลง

๓) การให้ความสำคัญกับการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ดีต่อสุขภาพ ปลอดภัย และสะอาด โดยเน้นอาหารที่มาจากธรรมชาติมากขึ้น

๔) การดูแลสุขภาพของตนเอง เช่น การออกกำลังกาย

๕) ลดการพบปะกับผู้คนในสังคม กลับมาใช้ชีวิตและทำงานที่บ้าน

- ๖) หลีกเลี่ยงการสัมผัสกัน ดังเช่นวัฒนธรรมในการทักทายของชาติตะวันตกที่ทักทายด้วยการจับมือ
- ๗) ดิจิทัลจะกลายเป็นความสำคัญหลักในการดำรงชีวิต ไม่ใช่แค่คนในช่วง Generation C แต่เป็นคนทุกรุ่น ทุกวัย ที่จะคุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล
- ๘) เทคโนโลยีจะกลายเป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็น work from home, Food Delivery, Shopping Online หรือการเรียนออนไลน์
๙. เงินกระดาษ หรือเหรียญที่หมุนเวียนอยู่ในระบบจะถูกใช้น้อยลงจนกลายเป็นสังคมไร้เงินสดโดยสมบูรณ์
๑๐. มีการแบ่งฝ่ายและเลือกปฏิบัติมากขึ้น ด้วยเหตุผลทางด้านความปลอดภัย และการคำนึงถึงสุขอนามัย
๑๑. ระบบสาธารณสุขจะมีแพลตฟอร์มด้านสุขภาพเป็นบริการพื้นฐาน

๓) การจัดการศึกษาตามแนวชีวิตวิถีใหม่

การจัดการศึกษาตามแนวชีวิตวิถีใหม่ พบว่า เด็กในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนใหม่ คือ การเรียน ๕ ON ได้แก่ Online, On - Air, On - Hand, On - Site และ On - Demand ซึ่งการเรียน Online และ On - Air จะเป็นการเรียนผ่านช่องทางต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางแอปพลิเคชัน เว็บไซต์ และโทรทัศน์ แต่ปรากฏว่าผู้เรียนประสบปัญหาการเรียน เช่น การไม่พบสัญญาณช่องการเรียนรู้ การไม่สามารถดาวน์โหลดแอปพลิเคชันได้ หรือปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์ในการเข้าถึงสื่อการเรียนการสอน รวมไปถึงการขาดแคลนอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เป็นต้น ซึ่งการเรียนรู้อย่างใหม่ในวิถี New Normal ต้องเผชิญกับสภาวะของการปรับตัว การเรียนรู้และการเรียนรู้แบบออนไลน์ที่ไม่ใช่เพียงแค่การสอนผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มเท่านั้น แต่ต้องเปลี่ยนแปลงพื้นที่การเรียนรู้จากพื้นที่สาธารณะสู่พื้นที่ส่วนบุคคล เป็นการเปลี่ยนแปลงพื้นที่การเรียนรู้ที่ชัดเจนที่สุด การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่ออำนวยความสะดวกในการสอน ทำให้สามารถเรียนรู้เนื้อหาได้จากทุกคน ทุกที่ และทุกเวลา เปลี่ยนพื้นที่จากโรงเรียนสู่โทรศัพท์มือถือหรือเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งวิธีการสอนที่ออกแบบให้ตรงตามความต้องการของการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน เป้าหมายของการศึกษายังเป็นเช่นเดิมแต่ผู้เรียนสามารถใช้วิธีที่แตกต่างจากเดิม และในการศึกษาแบบชีวิตวิถีใหม่ส่งผลให้การประเมินถูกเปลี่ยนจากการประเมินผลการเรียนไปสู่การประเมินผลเพื่อการเรียนรู้ เป็นการวัดผลลัพธ์ผู้เรียนว่าเหมาะสมกับการเรียนรู้ในรูปแบบใด รวมไปถึงการเสริมทักษะเพิ่มเติม

๔) เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑

๔.๑ ความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑

การพัฒนาของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งเห็นได้จากเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องที่เข้าถึงผู้ใช้ทุกระดับ และเป็นตัวสำคัญที่มีผลกระทบต่อดำรงชีวิตของคนอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนคนรุ่นใหม่ในสังคมมีโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยีได้อย่างง่ายดาย สามารถรับทราบข้อมูลข่าวสารจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้หลากหลายและรวดเร็ว ซึ่งปัจจุบันความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้ขยายวงกว้างมากขึ้น จากเดิม

ที่มีเฉพาะในสถานศึกษาและหน่วยงานบางหน่วยงานของรัฐ แต่ปัจจุบันได้กลายเป็นความจำเป็นพื้นฐานของประชาชนที่จะต้องเตรียมความพร้อมในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต หรือ Lifelong Learning เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตที่มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ และศักยภาพของบุคคลหรือสังคม ซึ่งหมายความรวมถึงการเรียนรู้ในรูปแบบที่เป็นทางการ เช่น การศึกษาในระบบโรงเรียน สถานศึกษา หรือการฝึกอบรม ซึ่งการศึกษาในระบบมักจะมีการทดสอบความรู้ความสามารถหลังการเรียนรู้ แต่การเรียนรู้ในรูปแบบอย่างไม่เป็นทางการ เช่น การดูโทรทัศน์ การอ่านข่าวทางสื่อต่าง ๆ การรับข้อมูลข่าวสารในทุกรูปแบบหรือการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เหล่านี้ไม่มีการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นกลจักรสำคัญในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างแท้จริง เนื่องจากเครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์สามารถทำให้ผู้คนเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ไม่ขึ้นอยู่กับข้อจำกัดของสถานที่ เวลา และสถานะทางสังคมของบุคคล แต่อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังมีข้อจำกัดของการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ดังนั้น ควรขยายความครอบคลุมถึงแนวคิดของการเรียนรู้แบบทั่วถึง (Ubiquitous Learning : U - Learning) หมายความว่า ไม่ว่าคนจะอยู่ที่ไหน เวลาใด หรือทำกิจกรรมใดก็ตามก็สามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ตามที่ตนเองต้องการได้อย่างรวดเร็ว สำหรับการเรียนรู้ที่เป็นแบบแผนผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็นที่ยอมรับกัน คือ E - Learning ซึ่งเป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ (Learning Processes) ซึ่งปัจจุบันหลายหน่วยงานได้พัฒนาระบบ E - Learning เพื่อรองรับการเรียนรู้ของผู้เกี่ยวข้องของหน่วยงาน โดยเริ่มต้นที่สถาบันการศึกษาและขยายไปสู่ภาครัฐและภาคเอกชน เช่น การฝึกอบรมภายในองค์กร การอบรมทั่วไปที่มีการให้ประกาศนียบัตร หรือธุรกิจให้บริการระบบ E - Learning เป็นต้น

๔.๒ รูปแบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑

ในปัจจุบันและอนาคต รูปแบบและวิธีการในการจัดการศึกษาจะเป็นไปในรูปแบบการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อชีวิตที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายตามความสนใจและความถนัดของตนเอง ซึ่งระบบเครือข่ายเทคโนโลยีและการสื่อสารจะเข้ามามีบทบาทสำคัญในกระบวนการจัดรูปแบบและวิธีการในการจัดการศึกษาตามความต้องการของผู้เรียน ดังนี้

๑) MOOCs (Massive Open Online Courses) หมายถึง รายวิชาที่เรียนออนไลน์ในระบบเปิดที่ไม่จำกัดจำนวนผู้สมัครเรียน เป็นรายวิชาออนไลน์ที่เปิดโลกการศึกษาให้ทุกคนเรียนรายวิชาที่สนใจในมหาวิทยาลัยได้โดยไม่จำเป็นต้องเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัย เพื่อการเรียนรู้รูปแบบใหม่ในศตวรรษที่ ๒๑ ที่ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมาพัฒนาเป็นหลักสูตรออนไลน์ให้คนจากทั่วทุกมุมโลกสามารถเข้าเรียนได้ผ่านอินเทอร์เน็ตได้อย่างเสรี โดยมีผู้ให้บริการ MOOCs ได้แก่ Coursera Udacity และ edX.org ซึ่งเปิดสอนหลักสูตรมากกว่า ๔๐๐ สาขา เช่น วิทยาการคอมพิวเตอร์ ธุรกิจ และคณิตศาสตร์ เป็นต้น สำหรับในประเทศไทยมีโครงการชื่อว่า Thai - MOOC เป็นการศึกษาในระบบเปิดเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning space) ซึ่งปัจจุบัน Thai - MOOC มีมหาวิทยาลัยมากกว่า ๔๐ แห่ง เข้าร่วมและมีมากกว่า ๑๔๐ รายวิชา ซึ่งการเรียนรู้โดยใช้ MOOCs ทำให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรายวิชาตามความสนใจจากมหาวิทยาลัยทั่วโลก ครูและอาจารย์สามารถสร้างบทเรียนออนไลน์ผลิตสื่อการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสนใจเกิดชุมชนการเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจากนี้ สถาบันการศึกษายังสามารถเผยแพร่องค์ความรู้ไปยังภายนอก

ให้เห็นถึงความเข้มแข็งของการสอน การวิจัย การเป็นผู้ประกอบการและการสร้างนวัตกรรม ซึ่ง MOOCs จะเน้นในเรื่องของการเรียนการสอนกลุ่มผู้เรียนขนาดใหญ่โดยสื่อออนไลน์ (จินตวีร์ คลายสังข์, ๒๕๕๖) เน้นการใช้อินเทอร์เน็ตและระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อช่วยสร้างระบบให้ครูอาจารย์สามารถสื่อสารและมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนมากขึ้น (ชุตีสันต์ เกิดวิบูลย์เวช, ๒๕๕๖) ถือเป็น การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและวิธีการเรียนการสอนรูปแบบใหม่มาผสมผสานให้คนทั่วโลกสามารถเข้าถึง การศึกษาได้ผ่านช่องทางออนไลน์ เน้นการเข้าถึง (Accessibility) ผ่านอินเทอร์เน็ตแบบไม่เสียค่าใช้จ่าย หรือเสียค่าใช้จ่ายน้อย อีกทั้ง ผู้เรียนยังสามารถสามารถปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ในระหว่างการเรียน และมีเสรีภาพ (Freedom) ในการเลือกวิชาที่ต้องการเรียนได้ตามใจชอบ และเมื่อเรียนจบหลักสูตรแล้ว ผู้เรียนสามารถได้รับเกียรติบัตรอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเป็นการรับรอง (วรพล รัตนพันธ์, ๒๕๕๖) นอกจากนี้ MOOCs ยังมีเวทีให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนสนทนากันระหว่างนักเรียนกับผู้สอน (ภาสกร ไหลสกุล, ๒๕๕๗) โดยเทคโนโลยีที่ใช้สำหรับ MOOCs จะเป็นการใช้อินเทอร์เน็ตและระบบคอมพิวเตอร์ เข้ามาช่วยในการเรียนการสอน เช่น Khan Academy เป็นการใช้อีโคโนมิกส์ร่วมกับการทำแบบฝึกหัด ผ่านเว็บไซต์ ซึ่งสามารถตรวจแบบฝึกหัดในคอมพิวเตอร์ได้ทันที นอกจากนี้ ผู้สอนยังสามารถเก็บข้อมูล ของผู้เรียนโดยการวัดผลว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความเก่งหรือไม่ถนัดในเรื่องใด เช่น ระบบการจัดการเรียนรู้ ของ Coursera ที่ทำการวิเคราะห์แบบฝึกหัดที่ผู้เรียนมักตอบผิดเพื่อนำมาวิเคราะห์ความเข้าใจเนื้อหา ของผู้เรียนและระบบสามารถให้คำแนะนำกับผู้เรียนที่ตอบผิดได้ทันที (ณัฐภัทร ติณเวส และฐาปนีย์ ธรรมเมธา, ๒๕๕๙)

๒) การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นการถ่ายทอดสดกิจกรรมการเรียนการสอน รายวิชาต่าง ๆ ในชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษาที่แพร่ภาพทางโทรทัศน์ เป็นการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่ มาช่วยในการขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียน การติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนวังไกลกังวล ในพระบรมราชูปถัมภ์กับโรงเรียนปลายทางในพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นการโต้ตอบหรือสื่อสาร แบบสองทางเพื่อให้การศึกษาแก่ประชาชนโดยไม่มีข้อจำกัด ให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ นำวิชาความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพเลี้ยงตน ซึ่งเป็นการช่วยให้นักเรียนที่อยู่พื้นที่ห่างไกลมีโอกาสได้รับความรู้และช่วยบรรเทาปัญหาการขาดแคลนบุคลากรครูผู้สอนในโรงเรียนชนบทห่างไกล

๓) ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic mail : E - mail) เป็นบริการในระบบเครือข่าย คอมพิวเตอร์สำคัญที่มีผู้นิยมใช้บริการเป็นจำนวนมาก สามารถส่งตัวอักษร ข้อความ แฟ้มข้อมูล ภาพ และเสียงผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ไปยังผู้รับคนเดียวหรือกลุ่มคนจำนวนมาก ทำให้สามารถติดต่อสื่อสารระหว่างกันทั่วโลก มีความสะดวกรวดเร็วและสามารถสื่อสารได้ตลอดเวลา โดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้รับจะอยู่ที่ใด เพื่อขจัดปัญหาในเรื่องของเวลาและระยะเวลาในการเรียน ผู้เรียนที่ไม่กล้าแสดงออกในชั้นเรียนก็จะรู้สึกมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น สามารถสอบถามข้อสงสัย เป็นการส่วนตัวและสามารถปรึกษาแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารถึงกันและกันโดยไม่ต้องคำนึงถึงเวลา และระยะทาง

๔) ตำราอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic book : E - book) เป็นศูนย์รวมตำราเรียน บนโลกอินเทอร์เน็ต และ CD - ROM ให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าและอ่านได้อย่างอิสระได้ทุกที่ที่มีเครือข่าย อินเทอร์เน็ต และ CD - ROM โดยไม่ต้องพกพาหนังสือเป็นเล่ม

๕) การศึกษาตามอัธยาศัย หรือ IE Center ซึ่งเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย ให้บริการความรู้ในรูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัย โดยยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

๖) เรียนผ่านทางโทรศัพท์ (mobile learning : M-learning) เป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ทุกรูปแบบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนและอำนวยความสะดวกในการศึกษาหาความรู้ให้แก่นักศึกษาโดยการประยุกต์ใช้ศักยภาพด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และเครือข่ายการสื่อสารทำให้บริการการเรียนการสอนผ่านโทรศัพท์มือถือ ผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น แอปพลิเคชันไลน์ และเฟซบุ๊ก เป็นต้น มาพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศไปสู่ประชาชนอย่างทั่วถึงและไร้ขีดจำกัด

๗) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี (Geographic Information System : GIS) การศึกษานวัตกรรมการ GIS นั้นเป็นประเภทหนึ่งของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ผสมผสานระหว่างฐานข้อมูลต่าง ๆ เข้ากับข้อมูลเชิงพื้นที่ด้านภูมิศาสตร์ ซึ่งอาจเป็นข้อมูลภาพกราฟิกหรือข้อมูลบรรยาย ซึ่งมีผลทำให้วิชาภูมิศาสตร์ก้าวเข้าสู่สังคมยุคสารสนเทศแตกแขนงเป็นรายวิชาอื่นเป็นสาขาวิชาที่ศึกษารอบคลุมระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ วิชาการทำแผนที่ วิชาว่าด้วยการวัดและการสำรวจพื้นโลก และวิชาว่าด้วยการสำรวจระยะไกล โดยนวัตกรรมการ GIS สามารถช่วยรวบรวมข้อมูล ปรับแต่งข้อมูล วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ทำให้นักศึกษาตอบข้อสงสัยและเข้าใจทางด้านภูมิศาสตร์และเข้าใจประเด็นปัญหาด้านสภาพแวดล้อมมากขึ้น

๘) คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นการเรียนการสอนแบบรายบุคคลที่นำเอาหลักการเรียนโปรแกรมและเครื่องช่วยสอนมาผสมผสานกัน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะตอบสนองในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษาเป็นรายบุคคล

๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑) งานวิจัยภายในประเทศ

๑.๑ การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลตามแนวทางชีวิตวิถีใหม่ของครู กศน. สังกัดสำนักงาน กศน. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (๒๕๖๓) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลตามแนวทางชีวิตวิถีใหม่ของครู กศน. สังกัดสำนักงาน กศน. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลตามแนวทางชีวิตวิถีใหม่ของครู กศน. สังกัดสำนักงาน กศน. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๗ คน ครู กศน. จำนวน ๑๐๓ คน และนักศึกษา กศน. จำนวน ๓๗๕ คน สังกัดสำนักงาน กศน. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลตามแนวทางชีวิตวิถีใหม่ของครู กศน. สังกัดสำนักงาน กศน. ประจวบคีรีขันธ์ ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านหลักสูตร ๒) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ๓) ด้านการวัดและประเมินผล ๔) ด้านการพัฒนาสื่อ และ ๕) ด้านบุคลากร มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งสรุปได้ดังนี้ ๑) สภาพการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลตามแนวทางชีวิตวิถีใหม่ของครู กศน. สังกัดสำนักงาน กศน. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู กศน.

สังกัด สำนักงาน กศน.จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านหลักสูตร ส่วนด้านการพัฒนาสื่อมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และ ๒) สภาพการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลตามแนวทางชีวิตวิถีใหม่ของครู กศน. สังกัดสำนักงาน กศน.จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามความคิดเห็นของนักศึกษา กศน. สังกัดสำนักงาน กศน. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ส่วนด้านการพัฒนาสื่อมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

๑.๒ การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาทักษะการรู้ดิจิทัลของ Digital native (นิสิตอาชีวศึกษา) มีวัตถุประสงค์ ๒ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับพื้นฐานความรู้ แนวคิด ความสำคัญของทักษะการรู้ดิจิทัล รวมทั้งบทบาทของทักษะการรู้ดิจิทัลของ Digital native และ (๒) เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาทักษะการรู้ดิจิทัลของ Digital native อันซึ่งจะนำไปสู่การเตรียมความพร้อมในการมุ่งไปสู่การเป็นพลเมืองดิจิทัลที่ดี ซึ่งพบแนวทางการพัฒนาทักษะการรู้ดิจิทัลของ Digital native ใน ๒ ประเด็น ดังนี้

๑.๒.๑ ประเด็นของครอบครัว ตามแนวคิดของ Talcott Parsons ได้กล่าวถึงทฤษฎีหน้าที่นิยมที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของสถาบันครอบครัวในการทำหน้าที่สั่งสอน อบรม บ่มเพาะสมาชิกของครอบครัวให้เป็นคนดี สถาบันการศึกษามีหน้าที่ให้ความรู้ สถาบันศาสนามีหน้าที่สอนศีลธรรมอันดี สถาบันการเมืองทำหน้าที่ออกกฎหมายเพื่อปกป้องคุ้มครองดูแลประชาชน ทฤษฎีหน้าที่นิยมของ Talcott Parsons ได้มุ่งเน้นแนวคิด ๓ ระบบ ได้แก่ ระบบสังคม ปัจเจกบุคคล บทบาทหน้าที่ ซึ่งเมื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์เรื่องการทำหน้าที่ของครอบครัวในการดูแลบุตรหลานที่เป็นกลุ่ม Digital native สามารถอธิบายได้ว่าครอบครัวเปรียบเสมือนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม สมาชิกของครอบครัวต้องทำบทบาทหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด พ่อแม่ซึ่งถือเป็นปัจเจกบุคคล มีหน้าที่ในการดูแลการใช้สื่อดิจิทัลของ Digital native ปลูกฝังให้ใช้สื่อดิจิทัลไปในทางสร้างสรรค์ ปลอดภัย สอนให้มีความสามารถในการเข้าสังคมออนไลน์ สอนให้รับผิดชอบในสิ่งที่เขียน พูด และกระทำลงไปในโลกออนไลน์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล (Digital Citizens) ภายใต้กรอบของการรู้ดิจิทัล ได้แก่ รู้ใช้ รู้เข้าใจ และรู้สร้างสรรค์

๑.๒.๒ ประเด็นของครูผู้สอนในชั้นเรียน อัญชลี ตุ่มทอง และ อัมพร ขาวบาง (๒๕๕๘) ได้สรุปการบรรยายพิเศษ เรื่อง Learning in the Digital Environment and the Roles of Libraries and Academic Librarians : Changes and Challenges ไว้ว่า ปัจจุบันสภาพแวดล้อมที่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น การเรียนรู้ คือ กระบวนการทางสังคม ทำให้ระบบการเรียนการสอนในปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนไปจากเดิมที่ผู้สอนเป็นผู้ให้ข้อมูลความรู้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้หรือคำตอบที่เกิดจากการสำรวจ ค้นคว้าหาข้อมูล การฝึกปฏิบัติ และการทดลอง รวมถึงการเรียนรู้ผ่านสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ดังนั้น สารสนเทศจึงเป็นส่วนสำคัญของการเรียนรู้ ทำให้เกิดโอกาสในการช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงและมีปฏิสัมพันธ์กับแหล่งสารสนเทศและกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน เป็นลักษณะของการเรียนรู้แบบ “Edutainment” คือ การให้ผู้เรียนสนุกกับการเรียนโดยการเรียนรู้จากการแก้ไขปัญหา (Problem based learning) และเรียนรู้จากการลงมือทำ (Learning by doing) ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและตระหนักในตนเอง ส่วนร่วมในการจัดทิศทางของการพัฒนาตนเองจากความสนใจและปัญหาของตนเอง

๑.๓ การวิจัยรูปแบบการจัดการดิจิทัลเทคโนโลยีสู่คุณภาพตามมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศ โดยว่าที่ร้อยตรี ทรงเกียรติ พิษมงคล และรองศาสตราจารย์ ดร.วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) ศึกษาสภาพรูปแบบการจัดการดิจิทัลเทคโนโลยี (๒) สร้างรูปแบบ และ (๓) ประเมินความเหมาะสมของการจัดการดิจิทัลเทคโนโลยี ซึ่งผลการวิจัย พบว่า (๑) สภาพการจัดการดิจิทัลเทคโนโลยีสู่คุณภาพตามมาตรฐานสากล ทั้งกระบวนการบริหารงานในโรงเรียนและครูบุคลากรทางการศึกษามีทักษะในการใช้ดิจิทัลระดับมาก (๒) รูปแบบการจัดการดิจิทัลเทคโนโลยี มี ๒ องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ ๑ การจัดการดิจิทัลเทคโนโลยีเพื่อการบริหารงานในโรงเรียน ได้แก่ ขั้นตอนการบริหารโรงเรียน ขั้นการพัฒนาาระบบคุณภาพของโรงเรียน และองค์ประกอบที่ ๒ การจัดการดิจิทัลเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน ได้แก่ ขั้นตอนการใช้กลุ่มพื้นฐานสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ขั้นตอนการใช้กับสาระสากลและขั้นตอนการพัฒนาเนื้อหาการเรียนรู้ดิจิทัลเทคโนโลยี และ (๓) การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ โดยพิจารณาถึงความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

๑.๔ การพัฒนารูปแบบแหล่งการเรียนรู้ชุมชนอัจฉริยะในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชน โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนันท์ภรณ์ ฉัตรภักดิ์ อาจารย์ ดร.ชุตินันท์ สุวัทธิพงษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิฑูรย์ วงษ์อามาตย์ สำนักเทคโนโลยีการศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งเน้นการสร้างโอกาสและความเท่าเทียมในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับประชาชน ด้วยการสร้างสื่อ คลังสื่อ และแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน เพื่อนำประเทศเข้าสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้อันเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทย ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบแหล่งการเรียนรู้ชุมชนอัจฉริยะในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน ประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบ ได้แก่ บุคคล องค์ความรู้ ชุมชน สื่อ และเทคโนโลยี กิจกรรมการเรียนรู้และเครือข่ายความร่วมมือ ขั้นตอนของรูปแบบแหล่งการเรียนรู้ชุมชนอัจฉริยะในศตวรรษที่ ๒๑ ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ ๑ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ ประชาสัมพันธ์ การเข้าร่วมเครือข่ายและการเตรียมความพร้อม ขั้นตอนที่ ๒ การเรียนรู้ ได้แก่ การเข้าสู่ระบบ การระบุความต้องการ และการรับชมสื่อการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ ๓ การพัฒนาโครงการ ได้แก่ การระดมความคิดเห็น การสร้างโครงการ การนำเสนอและเผยแพร่และการสะท้อนผลงาน และขั้นตอนที่ ๔ การประเมินผล ได้แก่ การประเมินผลตนเอง การประเมินโดยกลุ่ม และการประเมินโดยเครือข่ายชุมชน ซึ่งหลังจากทดลองใช้รูปแบบแหล่งการเรียนรู้ชุมชนอัจฉริยะในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน

๒) งานวิจัยต่างประเทศ

การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีจุดมุ่งหมายมากกว่าการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสหรือให้โอกาสที่สองแก่ผู้ที่ไม่จบการศึกษาในระบบโรงเรียนหรือเพื่อการฝึกอบรมให้แก่ผู้ใหญ่ การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นเป้าหมายสำหรับทุกคน ซึ่งการประชุมของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการของประเทศกลุ่มอุตสาหกรรม ในปี ค.ศ. ๑๙๙๖ ได้ระบุว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตควรเป็นแนวทางของการมีส่วนร่วมและสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ช่วยส่งเสริมระบบเศรษฐกิจให้มี

ประสิทธิภาพ และสนับสนุนให้เกิดสมานฉันท์ในสังคมและประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก พยายามพัฒนา ศักยภาพของแรงงานด้วยการเพิ่มทักษะ ฝีมือ และสมรรถนะเพื่อเพิ่มสัดส่วนการผลิตและผลผลิต แต่ละประเทศจำเป็นต้องหายุทธศาสตร์สำหรับการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เหมาะสมกับประเทศ ของตนเองที่ต้องแข่งขันในสังคม ทำให้มนุษย์ทุกคนต้องแสวงหาความรู้เพื่อความอยู่รอด ซึ่งอาจไม่ใช่ การเรียนรู้เพื่อได้สิ่งใหม่หรือการเรียนรู้ตามกระแสนิยม แต่อาจจะเป็นการเรียนรู้ที่นำประสบการณ์เดิม มาปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาให้ถูกต้อง ไม่ใช่มุ่งผลิตเพียงบุคคลที่มีทักษะเฉพาะเพียงอย่างเดียว แต่ต้องพัฒนาให้รู้จักตัดสินใจ มีทักษะในการแก้ไขปัญหาและสอนให้คนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้น ระบบการศึกษาจึงต้องเน้นที่การศึกษาตลอดชีวิต

การจัดการศึกษาตลอดชีวิต การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษานอก ระบบหรือการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ มีลักษณะแตกต่างกันตามบริบทของแต่ละประเทศ ซึ่งทรงสุดา น้ำจันทร์, กรรณิการ์ เกตุบำเพ็ญ และกมลชัย อันทวาปี ได้นำเสนอบทความการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อนำไปประยุกต์ใช้เป็นตัวอย่าง (ทรงสุดา น้ำจันทร์ และคณะ, ๒๕๕๙) ดังนี้

๒.๑ กรณีตัวอย่างการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของต่างประเทศ

การจัดการศึกษาตลอดชีวิต การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษานอก ระบบหรือการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ ย่อมมีความแตกต่างตามบริบทของแต่ละประเทศ ซึ่งจะนำเสนอเพียง ประเทศที่มีจัดการศึกษาตลอดชีวิตและการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีลักษณะโดดเด่น ดังนี้

๒.๑.๑ สาธารณรัฐเกาหลีใต้ (Republic of Korea) ได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดชีวิตเพื่อให้โอกาสทางการศึกษากับประชาชนทุกคนทั้งผู้ที่มีงานทำหรือว่างงาน ซึ่งเป็นการตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ให้แก่ประชาชนทุกเพศทุกวัย มีระบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้โดยได้ออกกฎหมายหรือนโยบายที่ส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีหน่วยงานต่าง ๆ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงาน ของรัฐบาลกลางและหน่วยงานของท้องถิ่น ซึ่งมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่หลากหลาย เช่น Lifelong Learning City มีระบบการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ยืดหยุ่นและมีสถาบัน การศึกษาที่จัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชน

๒.๑.๒ ญี่ปุ่น (Japan) ได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะวัยผู้สูงอายุและสตรีผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ซึ่งมีการออกกฎหมาย และนโยบายที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีหน่วยงานส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งหน่วยงาน ของรัฐบาลกลางและหน่วยงานของท้องถิ่น รวมถึงทุกภาคส่วนของสังคม เช่น Community center สถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนทางไกล ระบบ ELNET ที่ใช้ดาวเทียมเพื่อการศึกษา ถ่ายทอดความรู้สู่ประชาชน

๒.๑.๓ สหราชอาณาจักร (United Kingdom) ได้มีการกำหนดหลักการ วิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาตลอดชีวิตไว้อย่างชัดเจน โดยมุ่งจัดการศึกษาตลอดชีวิต ให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ซึ่งบุคคลต้องได้รับการศึกษาต่อเนื่อง ตลอดชีวิตอย่างเสมอภาค สามารถเรียนรู้ได้ทุกแห่งไม่ว่าจะเป็นที่บ้าน ที่ทำงาน และในชุมชน

๒.๑.๔ สหรัฐอเมริกา (United States of America) ได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือให้ความรู้แก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย รวมถึงผู้สูงอายุ มีการออกกฎหมายและนโยบายที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีหน่วยงานที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งหน่วยงานของรัฐบาลกลาง หน่วยงานของท้องถิ่นและชุมชน เช่น Community Centers, Senior Activity Centers, Lifelong learning Institutes และ Development Centers สำหรับผู้ที่มีงานทำและผู้ว่างงาน

๒.๑.๕ แคนาดา (Canada) ได้กำหนดนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีเป้าหมายมุ่งให้ทุกคนมีโอกาสเรียนรู้ในทุกช่วงชีวิตตามความต้องการของแต่ละบุคคลในรูปแบบที่หลากหลาย ปลูกฝังนิสัยการรักการเรียนรู้ นำการเรียนรู้เข้าสู่วิถีชีวิตผสมกลมกลืนไปกับการดำเนินชีวิต เพื่อสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ให้แรงงานได้พัฒนาทักษะ ความรู้ และความสามารถให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและวิชาการสมัยใหม่

๒.๑.๖ ออสเตรเลีย (Australia) ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อแก้ไขปัญหาการรู้หนังสือสำหรับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานและตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ของสังคมให้แก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย รวมถึงสตรี ผู้ว่างงาน ซึ่งการออกกฎหมายหรือนโยบายที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีหน่วยงานส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งหน่วยงานของรัฐบาลกลาง ท้องถิ่น และภาคส่วนอื่นของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การจัดหลักสูตรการอบรมระยะสั้นให้กับกลุ่มเป้าหมายและการมีสถาบันฝึกอบรมอาชีพมีโปรแกรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตกับการทำงานในต่างประเทศ เป็นต้น

๒.๒ บทสังเคราะห์ : การเปรียบเทียบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในทวีปเอเชีย ทวีปยุโรป ทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปออสเตรเลีย ซึ่งสามารถจำแนกตามบริบทต่าง ๆ ดังนี้

๒.๒.๑ บริบททางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง

ประเทศในทวีปเอเชีย	ประเทศในทวีปยุโรป	ประเทศในทวีปอเมริกาเหนือ	ประเทศในทวีปออสเตรเลีย
เกาหลีใต้และญี่ปุ่น ล้วนเป็นประเทศที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการเมือง ทำให้การดำเนินนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตสามารถขับเคลื่อนได้อย่างรวดเร็ว	สหราชอาณาจักร เป็นประเทศที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการเมือง อีกทั้งยังอาศัยการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้การดำเนินนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตสามารถขับเคลื่อนได้อย่างต่อเนื่อง	สหรัฐอเมริกาและแคนาดา เป็นประเทศที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจและเป็นต้นแบบทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตย การจัดการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ	ออสเตรเลียมีสังคมแบบพหุวัฒนธรรมทำให้คนในประเทศที่หลากหลายเชื้อชาติสามารถอยู่ด้วยกันได้ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้ทุกคนต้องแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

๒.๒.๒ กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง

ประเทศในทวีปเอเชีย	ประเทศในทวีปยุโรป	ประเทศในทวีปอเมริกาเหนือ	ประเทศในทวีปออสเตรเลีย
<p>มีนโยบายพัฒนาประชาชนให้มีศักยภาพ ยกกระตือรือร้น ทักษะแรงงานให้มีคุณภาพ เพื่อนำพาประเทศสู่สังคมแห่งการเรียนรู้</p> <p>- สาธารณรัฐเกาหลีใต้ มีพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต</p> <p>- ญี่ปุ่น มีกฎหมายการเรียนรู้ตลอดชีวิตและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต</p>	<p>มีนโยบายพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานของบุคลากรให้ทันความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จึงเน้นการพัฒนาอาชีพ การศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาตลอดชีวิต ออกกฎหมายกเว้นภาษีให้กับบริษัท สถานประกอบการที่สนับสนุนเงินอุดหนุนในการจัดการศึกษาของผู้ใหญ่</p>	<p>กำหนดเป็นนโยบายที่สำคัญของชาติ โดยออกกฎหมายการศึกษาตลอดชีวิตขึ้นโดยเฉพาะ เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีกรอบทิศทางในการปฏิบัติที่ชัดเจน การจัดการศึกษายึดหลักการในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงโอกาสการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน และถือว่าเป็นสิทธิ์ของทุกคนที่จะเข้าถึงโอกาสในการเรียนรู้ได้อย่างสะดวก</p>	<p>รัฐบาลได้กำหนดนโยบายส่งเสริมการศึกษาชีวิต และกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาให้กับแต่ละมลรัฐ สามารถกำหนดนโยบายการบริหารจัดการศึกษาของตนเอง โดยมุ่งเน้นแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต และการอาชีวศึกษา และการศึกษาต่อเนื่อง</p>

๒.๒.๓ โครงสร้างการบริหารและหน่วยงานที่รับผิดชอบ

ประเทศในทวีปเอเชีย	ประเทศในทวีปยุโรป	ประเทศในทวีปอเมริกาเหนือ	ประเทศในทวีปออสเตรเลีย
<p>- สาธารณรัฐเกาหลีใต้ และประเทศญี่ปุ่น มีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจนตั้งแต่ระดับส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น และมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ ทำให้การจัดการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศประสบความสำเร็จ</p>	<p>สร้างโครงข่ายแห่งชาติเพื่อการศึกษา มีการจัดระบบงบประมาณให้อำนาจต่อการจัดการศึกษาตลอดชีวิตและช่วยสนับสนุนประชาชนและกลุ่มเป้าหมายให้ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง</p>	<p>ส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อเป็นเครื่องมือให้ประชาชนได้เข้าถึงโอกาสการเรียนรู้ ซึ่งจะต้องเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างแหล่งเรียนรู้ บ้าน โรงเรียนสถาบันทางการศึกษา สถานประกอบการ ภาคอุตสาหกรรม และชุมชน</p>	<p>ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ทั้งรัฐบาล เอกชน องค์กรส่วนท้องถิ่น สมาคม สถานประกอบการ และประชาชน ส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายในชุมชน</p>

๒.๒.๔ หลักสูตรและกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิต

ประเทศในทวีปเอเชีย	ประเทศในทวีปยุโรป	ประเทศในทวีปอเมริกาเหนือ	ประเทศในทวีปออสเตรเลีย
มีหลักสูตร / กิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายทุกประเภท มีสถานที่ / สื่อ / สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้ประชาชนแสวงหาความรู้ได้โดยสะดวกทำให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ในสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - จัดฝึกอบรมโดยสถานประกอบการและสถาบันฝีมืออาชีพชั้นสูง หรือสมาคมวิชาชีพ / สหภาพแรงงาน - สถาบันอุดมศึกษา - หลักสูตรอิงในระบบโรงเรียน - หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง - หลักสูตรวิทยาลัยชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ประเภทวิชาสามัญ - หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ประเภทขั้นพื้นฐาน - การศึกษาผู้ใหญ่ประเภทกิจกรรมสาธารณะ - การศึกษาผู้ใหญ่สำหรับผู้สูงอายุ - การศึกษาผู้ใหญ่สำหรับผู้พิการ - การพัฒนาชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน - หลักสูตรอาชีวศึกษาและการศึกษาต่อเนื่อง - หลักสูตรพัฒนาคุณภาพชีวิต : จัดกลุ่มสนใจ

บทที่ ๓

สถานการณ์ และปัญหาการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์ เพื่อการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

สภาพการบริหารจัดการศึกษาในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่ได้จากการลงพื้นที่ภาคสนามและการนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์เนื้อหาเชิงอุปนัย (Inductive Content Analysis) ที่ได้นำเสนอสภาพปัจจุบันและปัญหาการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการเรียนการสอนของครูและบุคลากรทางการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และความต้องการจำเป็น (Need Assessment) ในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารการจัดการเรียนการสอนของครูและบุคลากรทางการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนี้

๑. ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ETV (Educational Television, Ministry of Education)

๒. สำนักงานส่งเสริมการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา

๓. สำนักงานส่งเสริมการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดราชบุรี

๔. สำนักงานส่งเสริมการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี

๕. สำนักงานส่งเสริมการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี

๖. สำนักงานส่งเสริมการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร

อย่างไรก็ตามในการสรุปข้อเสนอเชิงนโยบายการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้นำผลจากการศึกษามาศึกษาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) กับสถานีวิทยุโทรทัศน์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม และโรงเรียนวชิรธรรมสาธิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษากรุงเทพมหานครเขต ๒ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และได้้นำข้อมูลและผลการศึกษากฎตัวอย่างการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการสรุปข้อเสนอเชิงนโยบายการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตามลำดับ ดังนี้

๓.๑ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ETV (Educational Television, Ministry of Education)

- ข้อมูลพื้นฐาน

ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ETV เป็นหน่วยงานที่ได้เริ่มดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๖ ได้มีการส่งดาวเทียมเพื่อการสื่อสารแห่งชาติดวงแรกของประเทศไทยขึ้นสู่วงโคจรด้วยจรวดจรวดแอเรียน ๔ ของบริษัทแอเรียนสเปซ (Arianespace) ประเทศฝรั่งเศส ซึ่งได้รับพระราชทานชื่อจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรว่า “ไทยคม” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ประโยชน์

ในการพัฒนาระบบการสื่อสารและการกระจายข่าวสารข้อมูลในด้านต่าง ๆ รวมทั้งช่วยในการพัฒนาการจัดการศึกษาทางไกลโดยการนำความรู้และกระบวนการจัดการเรียนการสอนไปถึงตัวผู้เรียนโดยตรง ซึ่งถือเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ศึกษาหาความรู้ได้อย่างทั่วถึง

ต่อมา เมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๓๗ คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินโครงการทดลองจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อเป็นการขยายโอกาสพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับมาตรฐานการศึกษา โดยกำหนดโครงการทดลองในระยะเวลา ๕ ปี และได้เริ่มทดลองออกอากาศในวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๓๗ ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้กรมการศึกษานอกโรงเรียน (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย) เป็นผู้รับผิดชอบโครงการทดลองดังกล่าว โดยรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา มีรายการ ๒ รูปแบบ ได้แก่ ๑) รายการโทรทัศน์ในระบบโรงเรียน ๒) รายการโทรทัศน์นอกระบบโรงเรียน แบ่งออกเป็น ๕ ลักษณะ ดังนี้

๑) รายการโทรทัศน์เพื่อเสริมการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว เป็นรายการที่ผลิตขึ้นเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว เพื่อสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เสริมพลังสมองให้แก่เด็กและเยาวชน สร้างครอบครัวไทยให้เข้มแข็ง และพร้อมจะก้าวไปสู่สังคมแห่งสุขภาวะได้อย่างยั่งยืน

๒) รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาและส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียน เป็นรายการที่มีเนื้อหาความรู้ตามหลักสูตรการศึกษาในระบบโรงเรียน และรายการเสริมความรู้ให้กับนักเรียนในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อเป็นสื่อเสริมสำหรับโรงเรียนในรายวิชาที่ขาดแคลนครูผู้สอนหรือเป็นรายวิชาที่มีเนื้อหาซับซ้อนหรือยากต่อการทำความเข้าใจ

๓) รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาเสริมการศึกษานอกโรงเรียน เป็นรายการที่จัดเสริมการศึกษานอกโรงเรียนในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเน้นเนื้อหาวิชาที่ยากต่อการทำความเข้าใจ ซึ่งจะคัดเลือกเนื้อหาที่ยากมานำเสนอในรายการโทรทัศน์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้มากยิ่งขึ้น

๔) รายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นรายการที่ผลิตขึ้นมาเพื่อพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา เช่น ครู ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บุคลากรดังกล่าวได้รับความรู้และได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นให้สามารถนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานได้

๕) รายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เป็นรายการที่จัดขึ้นเพื่อให้ข่าวสารข้อมูลความรู้ และทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วไป

ปัจจุบันได้ดำเนินการออกอากาศทุกวัน วันละ ๑๘ ชั่วโมง ตั้งแต่เวลา ๐๖.๐๐ - ๒๔.๐๐ นาฬิกา โดยกลุ่มเป้าหมายของสถานี ETV ได้แก่ เด็ก เยาวชน ครอบครัว นักเรียนตามหลักสูตรในระบบโรงเรียน นักศึกษานอกระบบ ครู และบุคลากรทางการศึกษา และประชาชนทั่วไป ซึ่งได้มีการจัดออกอากาศจากอาคารศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ถนนศรีอยุธยา เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ทำการเชื่อมสัญญาณการออกอากาศไปยังสถานีดาวเทียมไทยคม ถนนรัตนวิบูลย์ จังหวัดนนทบุรี และเชื่อมสัญญาณการออกอากาศอีกครั้งไปยังสถานีดาวเทียมไทยคม อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี แล้วทำการบีบอัดสัญญาณขึ้นสู่ดาวเทียมและส่งสัญญาณกลับลงมายังสถานศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ เครือข่ายต่าง ๆ และบ้านผู้รับชมที่มีชุดรับอุปกรณ์รับสัญญาณดาวเทียม ระบบดิจิทัล ซึ่งในแต่ละปีการศึกษาได้กำหนดผังการออกอากาศเป็นแบบครึ่งปี โดยผังครึ่งปีแรกจะเริ่มออกอากาศในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงเดือนธันวาคม

และผังครึ่งปีหลังจะออกอากาศในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายนของปีถัดไป โดยในปัจจุบันสามารถรับชมรายการ ETV ได้ ๖ ช่องทาง ดังนี้

๑) ชุดอุปกรณ์รับสัญญาณดาวเทียมระบบ KU - Band, GMMZ ช่อง ๑๘๕ (กล่อง HD), GOOD TV ช่อง ๑๘๕, SUNBOX ช่อง ๑๑๗, PSI รุ่น OK ช่อง ๑๑๐, DTV - HD ๑, D - Touch, KE - ๑๐ White Box, D - Khoom และ D - khoom Plus ช่อง ๑๘๕

๒) รับชมผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตที่ <http://www.etvthai.tv/>

๓) รับชมผ่านทางสมาร์ทโฟนที่ <http://www.etvthai.tv>

๔) รับชมผ่านระบบ IPTV (Internet Protocol Television) ๓BB IPTV ช่อง ๙๙ และ TOT iptv ช่อง ๕๕๑

๕) ผู้รับชมรายการที่เป็นสมาชิกของ TrueVisions ช่อง ๑๘๐ และช่อง ๓๗๑

๖) ผู้รับชมรายการที่เป็นสมาชิกของเคเบิลทีวีท้องถิ่นทั่วประเทศ

๓.๒ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา

๓.๒.๑ ข้อมูลพื้นฐาน

สำนักงาน กศน.จังหวัดนครราชสีมา ได้รับการพัฒนาจากหน่วยฝึกอาชีพเคลื่อนที่ ๓๑ กองส่งเสริมอาชีพ กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่ที่หอประชุมของนายน้อย ทินราช ผู้อุปการะห้สถานที่สำหรับการจัดการศึกษาที่เน้นการศึกษาด้านวิชาชีพซึ่งเป็นหลักสูตรระยะสั้น และได้ย้ายมาสังกัดกองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา พร้อมเปลี่ยนชื่อเป็น “ศูนย์การประชชนจังหวัด” โดยในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ได้ก่อสร้างอาคารใหม่บนพื้นที่ ๑๕ ไร่ ๑ งาน ๕๕ ตารางวา ตั้งอยู่เลขที่ ๑๔ ถนนสีปรี อำเภอมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นที่ตั้งในปัจจุบัน ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้งกรมการศึกษานอกโรงเรียนและเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ และย้ายมาสังกัดในกรมการศึกษานอกโรงเรียน และเปลี่ยนชื่อเป็น “ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครราชสีมา” มีฐานะเป็นสถานศึกษา ต่อมาเมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๔๖ ได้มีการเปลี่ยนสถานะจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน เป็นสำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ แต่หน่วยงาน กศน.ระดับจังหวัดยังคงใช้ชื่อว่าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครราชสีมาเช่นเดิม จนในที่สุดเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงทำให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครราชสีมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา” (สำนักงาน กศน.จังหวัดนครราชสีมา) มีฐานะเป็นหน่วยงานทางการศึกษา มีบุคลากร ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และพนักงานจ้างเหมาบริการ รวมทั้งสิ้น ๘๘ คน สถานศึกษาจำนวน ๓๒ แห่ง กศน.ตำบลจำนวน ๒๘๙ แห่ง นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเรียนที่ ๒/๒๕๖๓ จำนวน ๓๕,๙๗๘ คน โดยจำแนกเป็นระดับประถมศึกษา จำนวน ๑,๖๖๓ คน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๑๔,๑๗๐ คน และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๒๐,๑๓๗ คน

๓.๒.๒ ความสำเร็จด้านการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

ความสำเร็จที่เกิดจากผลการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาและการเรียนรู้
ของสำนักงาน กศน. จังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้

๑) การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา
นอกระบบตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐานให้กับกลุ่มเป้าหมายผู้ด้อยโอกาส พลัดโอกาส และผู้ขาดโอกาสทางการศึกษา จัดกิจกรรม
พัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยจัดให้มีการประเมินเทียบระดับการศึกษาเทียบโอนความรู้ และประสบการณ์
รวมทั้งสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมการรู้หนังสือเพื่อคงสภาพการรู้หนังสือและสามารถ
อ่านออกเขียนได้

๒) การจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำอย่างยั่งยืน เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต
พัฒนาสังคมและชุมชน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ผ่านกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ ให้กับประชาชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้สามารถ
อยู่ได้อย่างมั่นคง

๓) การศึกษาตามอัธยาศัย พัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อม
ที่เอื้อต่อการอ่าน พัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ในสังคมไทยอย่างกว้างขวาง พัฒนา
แหล่งเรียนรู้ให้มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่าน ตลอดจนมุ่งมั่นพัฒนาบุคลากร
ทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

๓.๒.๓ สภาพปัจจุบันและปัญหาการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนการสอนสำนักงาน กศน.

จังหวัดนครราชสีมาและสถานศึกษามีจำนวนคอมพิวเตอร์ทั้งสิ้น จำนวน ๖๓๔ เครื่อง
โดยมีโปรแกรม / แอปพลิเคชันเพื่อการบริหารจัดการที่ใช้ คือ ระบบการจัดการการรับส่งหนังสือราชการ
ได้แก่ ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Saraban) ระบบบริหารงบประมาณ ได้แก่ E - Budget
ระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการ ได้แก่ ระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการ กศน. (DMIS)
ระบบแจ้งการจัดการศึกษา กศน. ได้แก่ E - activities ฐานข้อมูลงานทะเบียนนักศึกษา ระบบ
การรู้หนังสือไทย ระบบการตรวจสอบการออกเงินเดือน ศูนย์รวมเว็บไซต์ กศน.ตำบล กศน.อำเภอ
และห้องสมุดประชาชน เป็นต้น

สภาพปัญหาที่พบ คือ ขาดแคลนครูผู้สอนที่จบการศึกษาตรงตามตามรายวิชา
และหลักสูตร กศน. สถานที่ที่พบกลุ่มการเรียนการสอนที่เหมาะสม สื่ออิเล็กทรอนิกส์และการสื่อสาร
ไม่ทันสมัย ความต้องการในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการ คือ ซอฟต์แวร์ (Software)
และแอปพลิเคชัน (Application) ที่เหมาะสม อินเทอร์เน็ตที่ไม่ครอบคลุมทุกตำบล และการขาดแคลน
อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน เช่น โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ และโน้ตบุ๊ก เป็นต้น

๓.๓ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดราชบุรี

๓.๓.๑ ข้อมูลพื้นฐาน

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดราชบุรี ตั้งอยู่เลขที่ ๑๑๒ หมู่ ๖ ตำบลดอนกระเบื้อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยมีหน่วยงานในสังกัด จำนวน ๑๐ หน่วยงาน ประกอบด้วย กศน. อำเภอเมืองราชบุรี กศน.อำเภอบ้านโป่ง กศน.อำเภอโพธาราม กศน.อำเภอบ้านแพ้ว กศน.อำเภอดำเนินสะดวก กศน.อำเภอวัดเพลง กศน.อำเภอปากท่อ กศน.อำเภอจอมบึง กศน.อำเภอสวนผึ้ง และ กศน.อำเภอบ้านคา โดยมี กศน.ตำบล จำนวน ๑๐๔ แห่ง มีแหล่งการเรียนรู้ สำคัญอันประกอบด้วย ห้องสมุดประชาชนเฉลิมราชกุมารีอำเภอเมืองราชบุรี ห้องสมุดประชาชน เฉลิมราชกุมารีอำเภอบางแพ ห้องสมุดประชาชนจังหวัดราชบุรี และห้องสมุดประชาชนอำเภอ ได้แก่ อำเภอโพธาราม อำเภอดำเนินสะดวก อำเภอวัดเพลง อำเภอปากท่อ อำเภอจอมบึง อำเภอสวนผึ้ง และอำเภอบ้านคา

สำนักงาน กศน.จังหวัดราชบุรี มีจำนวนบุคลากรในสังกัดทั้งสิ้น จำนวน ๒๓๕ คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสำนักงาน กศน.จังหวัดราชบุรี ๑ คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๘ คน ข้าราชการครู จำนวน ๑๕ คน ข้าราชการพลเรือน จำนวน ๑๕ คน พนักงานราชการอื่นจำนวน ๑๑ คน ลูกจ้างประจำ จำนวน ๔ คน ครูอาสาสมัคร กศน. จำนวน ๒๘ คน ครู กศน.ตำบล จำนวน ๑๐๐ คน และพนักงานจ้างเหมาบริการ จำนวน ๕๓ คน

๓.๓.๒ สภาพปัจจุบันและปัญหาในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาตามอัธยาศัย

กศน.จังหวัดราชบุรี ได้ดำเนินการสร้างโอกาสทางการศึกษาของประชาชนทั่วไป โดยมีภารกิจ ๒ ด้าน คือ ๑) ภารกิจด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นจัดการเรียนรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมาย ที่มีอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี จนถึง ๖๐ ขึ้นไป ในระดับการศึกษาประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งสามารถเทียบโอนความรู้ในแต่ละระดับได้

สภาพปัญหา คือ ขาดแคลนครูผู้สอนที่จบการศึกษาตรงตามวิชาและหลักสูตร กศน. ขาดแคลนสถานที่ในการพบกลุ่มการเรียนการสอนที่เหมาะสม สื่ออิเล็กทรอนิกส์และการสื่อสาร ไม่ทันสมัย ขาดแคลนแพลตฟอร์มที่ทันสมัย ไม่มีอินเทอร์เน็ตครอบคลุมทุกตำบล และขาดแคลนอุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการเรียนการสอน เช่น โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ และโน้ตบุ๊ก เป็นต้น

๓.๔ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี

๓.๔.๑ ข้อมูลพื้นฐาน

เดิมศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดปราจีนบุรี ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๘ สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีสถานะเป็นสถานศึกษา ทำหน้าที่รับผิดชอบจัดการศึกษา นอกโรงเรียนให้กับประชาชนทั่วไปที่ด้อยโอกาส ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้มีการเปลี่ยนชื่อ เป็น สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปราจีนบุรี (สำนักงาน กศน.จังหวัดปราจีนบุรี) ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา

ตามอัยยาศัย พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยมีสถานะเป็นหน่วยงานการศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการ การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดปราจีนบุรี มีบุคลากร ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และพนักงานจ้างเหมาบริการ จำนวนทั้งสิ้น ๑๕๔ คน จำนวนสถานศึกษา จำนวน ๓๒ แห่ง จำนวน กศน.ตำบล จำนวน ๒๘๙ แห่ง มีนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเรียนที่ ๒/๒๕๖๓ จำนวน ๖,๒๐๙ คน ประกอบด้วยนักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน ๒๐๕ คน นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๒,๓๕๘ คน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน ๓,๖๔๖ คน

๓.๔.๒ สภาพปัจจุบันและปัญหาในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาตามอัธยาศัย

สำนักงาน กศน.จังหวัดปราจีนบุรีดำเนินการสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับการดำเนินงานและการเรียนรู้ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ของสำนักงาน กศน.จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน ๑๖ เครื่อง เครื่องคอมพิวเตอร์ของสถานศึกษา จำนวน ๔๖ เครื่อง เป็นต้น นอกจากนี้ กศน.จังหวัดปราจีนบุรี ได้สนับสนุนงบประมาณสำหรับจัดซื้อหนังสือเรียน ค่าจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และค่าจัดการเรียนการสอนอย่างเสมอภาค เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

การจัดการศึกษาของสำนักงาน กศน. จังหวัดปราจีนบุรี เป็นการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับผู้ด้อยโอกาสและผู้ที่ขาดโอกาสทางการศึกษาผ่านการเรียนรู้ด้วยตนเอง การพบกลุ่ม การเรียนแบบชั้นเรียน และการจัดการศึกษาทางไกล โดยส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาประสิทธิภาพ คุณภาพ และมาตรฐานการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งด้านหลักสูตร รูปแบบและกระบวนการเรียนการสอน สื่อและนวัตกรรม ระบบการวัดและประเมินผลการเรียน และระบบการให้บริการนักศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ และจัดให้มีการประเมินเพื่อเทียบระดับการศึกษา และการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ที่มีความโปร่งใส ยุติธรรม ตรวจสอบได้ มีมาตรฐานตามที่กำหนดและสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังมีการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างคุณภาพ โดยการกำหนดให้ผู้เรียนต้องเรียนรู้และเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการจบหลักสูตร อาทิ กิจกรรมเสริมสร้าง ความสามัคคี กิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การแข่งขันกีฬา การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์อย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข กิจกรรมลูกเสือ - เนตรนารี ยุวกาชาด กิจกรรมจิตอาสาและการจัดตั้งชมรม พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถนำกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์อื่นนอกหลักสูตรมาใช้เพิ่มชั่วโมงกิจกรรมให้ผู้เรียนสามารถเรียนจบตามหลักสูตรได้ ซึ่งพบว่า ความต้องการในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีดังนี้

๑) จัดและส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีคุณภาพ ให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อยกระดับการศึกษา พัฒนาทักษะการเรียนรู้ของประชาชนในทุกกลุ่มเป้าหมายให้เหมาะสมทุกช่วงวัย พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงบริบททางสังคม และก้าวสู่การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

๒) ส่งเสริม สนับสนุน แสวงหา และประสานความร่วมมือเชิงรุกกับภาคีเครือข่าย ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนและจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และการเรียนรู้ตลอดชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ ให้กับประชาชน

๓) ส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีทางการศึกษา และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้พัฒนาประสิทธิภาพในการจัดและให้บริการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง

๔) พัฒนาหลักสูตร รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและนวัตกรรม การวัดและประเมินผลในทุกรูปแบบให้มีคุณภาพและมาตรฐานให้สอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน

๕) พัฒนาบุคลากรและระบบการบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพ เพื่อบูรณาการการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพโดยยึดหลักธรรมาภิบาล

๓.๕. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี

๓.๕.๑ ข้อมูลพื้นฐาน

เดิมคือศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ประกาศจัดตั้งขึ้นตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๒๖ โดยยุบโรงเรียนฝึกอาชีพเคลื่อนที่จำนวน ๑๐ แห่ง รวมถึงห้องสมุดประชาชนและหน่วยโสตทัศนศึกษาของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้มีการเปลี่ยนแปลงสำคัญ เนื่องจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยพุทธศักราช ๒๕๕๑ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๑ เป็นต้นมา จึงได้มีการเปลี่ยนชื่อจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็น “สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี” โดยเรียกชื่อย่อว่า “สำนักงาน กศน.จังหวัดสุราษฎร์ธานี” มีสถานะเป็นหน่วยงานทางการศึกษามิบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการกำกับดูแลสถานศึกษาในสังกัด คือ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ (กศน.อำเภอ) จำนวน ๑๙ แห่ง ดังนั้น จึงกำหนดให้วันที่ ๔ มีนาคม ของทุกปี เป็นวันสถาปนาสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

สำนักงาน กศน.จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นหน่วยงานทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช ๒๕๔๕ ปัจจุบันตั้งอยู่เลขที่ ๒๖๑/๒๑ ถนนอำเภอ ตำบล มะขามเตี้ย อำเภอเมืองจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีเนื้อที่ทั้งหมด ๑๐ ไร่ ประกอบด้วยอาคารสำนักงาน จำนวน ๑ หลัง อาคารพัสดุจำนวน ๑ หลัง อาคารโรงรถ จำนวน ๑ หลัง บ้านพักผู้อำนวยการ จำนวน ๑ หลัง บ้านพักครู จำนวน ๑ หลัง อาคารเอนกประสงค์ จำนวน ๑ หลัง (ปัจจุบันเป็นที่ทำการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมือง) บ้านพักคนงาน (แฝด) จำนวน ๑ หลัง (๒ ห้อง) บุคลากร พนักงานราชการ และผู้จ้างเหมาบริการ รวมทั้งสิ้นจำนวน ๔๓๒ คน จำแนกเป็น บุคลากร จำนวน ๕๕ คน พนักงานราชการ จำนวน ๒๐๓ คน และพนักงานจ้างเหมาบริการ จำนวน ๑๗๔ คน สถานศึกษา / กศน.ตำบล จำนวน ๑๙ แห่ง สถานศึกษา กศน.ตำบล จำนวน ๑๓๑ แห่ง และมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๑๐,๐๙๘ คน จำแนกเป็นระดับประถมศึกษา จำนวน ๔๕๙ คน ระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๔,๐๕๐ คน และระดับ ปวช. จำนวน ๑๓๓ คน

๓.๕.๒ ความต้องการในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนการสอน

สำนักงาน กศน.จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความประสงค์ในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น เพื่อเตรียมความพร้อมอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ให้มีสมรรถนะและเพียงพอการใช้งานของผู้เรียน รวมถึงการอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีได้ตลอดเวลาซึ่งเป็นปัจจัยเบื้องต้นของการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ โดยมีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

๑) จัดและส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีคุณภาพ เพื่อยกระดับการศึกษา พัฒนาทักษะการเรียนรู้ของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายให้เหมาะสมทุกช่วงวัย ให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงบริบททางสังคมเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๒) ส่งเสริมสนับสนุน และประสานภาคีเครือข่าย ในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ

๓) ส่งเสริมและพัฒนาการนำเทคโนโลยีทางการศึกษาและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง

๔) พัฒนาหลักสูตร รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและนวัตกรรม การวัดและประเมินผลในทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน

๕) พัฒนาบุคลากรและระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ เพื่อมุ่งจัดการศึกษาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพโดยยึดหลักธรรมาภิบาล

บทที่ ๔

สรุปผลการพิจารณา และข้อเสนอแนะ

๔.๑ สรุปผลการพิจารณา

การศึกษาถือได้ว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นกลไกที่ส่งผลต่อการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประชาชนทั่วโลกต่างใช้ชีวิตกับเทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้น ดังนั้น หน่วยงานทางการศึกษาจึงควรจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงขึ้น รวมถึงจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) ที่ผลักดันให้ผู้คนทั่วโลกเข้าสู่วิถีชีวิตรูปแบบใหม่ ประกอบด้วยวิถีคิด วิธีการเรียนรู้ วิธีการสื่อสาร และวิธีการปฏิบัติ ทำให้มนุษย์ต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์ปัจจุบันมากกว่าจะดำรงรักษาวิถีดั้งเดิม ดังนั้น การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจึงควรมีการออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและวิถีชีวิตรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นโดยการนำสื่อและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งหน่วยงานทางการศึกษาจะต้องดำเนินการพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการออกแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ ๒๑ รวมทั้งมีความสามารถในการประยุกต์ใช้สื่อและนวัตกรรม เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญต่อการปฏิรูปโครงสร้างและพัฒนาประเทศไทยให้ก้าวสู่ยุค Thailand ๔.๐ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างมั่นคง โดยปัจจุบันได้มีการเชื่อมโยงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ากับการบริหารจัดการทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภารกิจด้านการศึกษาที่จะต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้เกิดการปฏิรูปการเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งการพัฒนาทักษะผู้เรียนให้มีความพร้อมสำหรับการก้าวสู่ศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อยกระดับความสามารถในการจัดการศึกษาของโรงเรียนหรือสถานศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานสูงขึ้นไปนำมาในการสร้างและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา เนื่องจากระบบการศึกษาในยุค Thailand ๔.๐ เป็นการศึกษาที่จะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเทคโนโลยีดิจิทัลจะถูกนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเป็นเครื่องมือที่กระตุ้นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ โดยเฉพาะทักษะการคิดวิเคราะห์และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อันนำไปสู่การคิดค้นสร้างสรรค์นวัตกรรมหรือการศึกษาวิจัยด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้อย่างทัดเทียม ซึ่งจากการศึกษาคั้งนี้ การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนหรือสถานศึกษา และกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายของการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

เพื่อนำพาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สร้างทักษะที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข ตลอดจนผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่ค้นพบมาบูรณาการความคิดเชิงสร้างสรรค์ เพื่อต่อยอดและพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ มาตอบสนองความต้องการของสังคมได้มีดังนี้

๔.๑.๑ สภาพปัจจุบันและปัญหาการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนของครูและบุคลากรทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

๑) การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์เพื่อการบริหารจัดการและการกำหนดกรอบแนวทางการพัฒนา Big Data ซึ่งส่วนมากเป็นข้อมูลการศึกษาที่มาจากหน่วยงานเดียวกัน คือ กศน.ในจังหวัดเดียวกัน มีการจัดเก็บข้อมูลปีละ ๒ ครั้ง แบ่งข้อมูลออกเป็น ๓ กลุ่ม ประกอบด้วย ข้อมูลและสถิติพื้นฐาน (Data Base) เกี่ยวกับข้อมูลรายบุคคลของนักเรียน ครู / บุคลากร ข้อมูลของสถานศึกษา ข้อมูลของผู้สำเร็จการศึกษาและศูนย์กลางข้อมูลสารสนเทศ นอกจากนี้ สถานศึกษาบางแห่งยังไม่มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดการ Big Data เพื่อการบริหารจัดการและการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของครูและบุคลากรทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นเพียงการรวบรวมข้อมูล ไม่ได้มีการสังเคราะห์ และเชื่อมโยงสู่การนำไปใช้อย่างเป็นระบบ

๒) เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอนส่วนมากยังไม่ได้สอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดและทำด้วยตนเอง การจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังดำเนินการผ่านระบบแอปพลิเคชัน Google Classroom โดยให้ผู้เรียนเข้าเรียนตามตารางนัดหมาย ซึ่งพบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังขาดความพร้อมในการเรียนรู้ เช่น ขาดแคลนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ขาดแคลนอินเทอร์เน็ต และขาดแคลนงบประมาณ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังพบปัญหาผู้เรียนบางส่วนใช้เวลาในโลกออนไลน์ไปกับการเล่นเกม เฟซบุ๊ก และแอปพลิเคชันไลน์ เป็นต้น จึงไม่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาเพิ่มพูนประสบการณ์ที่สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๔.๑.๒ ความต้องการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการและจัดการเรียนการสอนของครูและบุคลากรทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

เพื่อให้การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเกิดประโยชน์ต่อประชาชนและเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) เพื่อเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการปฏิรูปและพัฒนาประเทศด้านการศึกษา ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของสถานการณ์ในปัจจุบัน ทั้งในด้านของประชากรที่ประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ด้านเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตและการทำงานของมนุษย์มากขึ้น ด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งจะเห็นได้ว่าการทำงานในปัจจุบันจะเน้นทักษะมากกว่าความรู้ ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพอันเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) ทำให้สังคมต้องเผชิญกับการปรับตัวอย่างฉับพลัน แต่หน่วยงานการศึกษาแบบดั้งเดิมที่เน้นการเรียนการสอนนักเรียนในระบบไม่อาจตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ จึงจำเป็นต้อง

ปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการที่ทันสมัยเพื่อตอบสนองความต้องการของคนทุกกลุ่มอย่างมีคุณภาพ ซึ่งจากการศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของผู้เรียน พบว่า

๑) พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากต้องการหาความรู้ และประสบการณ์ใหม่นอกห้องเรียนอย่างต่อเนื่องเชื่อมต่อกับโลกออนไลน์ตลอดเวลา ดังนั้น โลกดิจิทัล จึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้สำหรับปัจจุบัน

๒) ระบบการศึกษาต้องปรับตัว เพราะความรู้สามารถเรียนรู้ได้หลากหลายช่องทาง จึงหาค่าของการเรียนรู้แบบท่องจำเป็นการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ต่อยอด ดังนั้น สถานศึกษา ต้องปรับเปลี่ยนหลักสูตรการเรียนและวิธีการสอนเพื่อนำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง มีการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง (Active Learning) มีการบูรณาการสาขาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน รวมถึงมีการส่งเสริมความรู้ ทักษะ และเจตคติ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะ และสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันรูปแบบใหม่ได้

๓) ค่านิยมในการเรียนรู้นอกระบบมีจำนวนมากขึ้น เนื่องจากเด็กรุ่นใหม่ต่างมองหา รูปแบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างรวดเร็ว สามารถเลือกเรียน ในสิ่งที่ตนเองสนใจ ดังนั้น ระบบการเรียนรู้ออนไลน์จึงเข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะ หลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) สถานศึกษาทุกแห่ง จึงจำเป็นต้องใช้การเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

๔) เกิดนวัตกรรมการเรียนรู้แบบใหม่ในชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ดังนั้น ผู้เรียน จึงต้องเผชิญกับสถานการณ์การปรับตัวในการเรียนรู้และการเรียนรู้รูปแบบออนไลน์ ไม่ใช่แค่การสอน ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มเท่านั้น แต่การเรียนรู้วิถีใหม่ต้องเปลี่ยนแปลงพื้นที่การเรียนรู้จากพื้นที่สาธารณะ สู่อพื้นที่ส่วนบุคคล เป็นการเปลี่ยนแปลงพื้นที่การเรียนรู้ที่ชัดเจนที่สุด การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่ออำนวยความสะดวกในการสอนทำให้สามารถเรียนรู้ได้จากทุกคน ทุกที่ ทุกเวลา และเปลี่ยนพื้นที่ จากโรงเรียนสู่โทรศัพท์เคลื่อนที่หรือคอมพิวเตอร์ มีวิธีการสอนที่ออกแบบให้ตรงตามความต้องการ เรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน ส่วนเป้าหมายของการศึกษาอาจยังคงเดิมเพียงแต่ให้ผู้เรียนสามารถใช้ วิธีที่แตกต่างในการไปถึงจุดหมายได้

๕) การศึกษาแบบชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) จะเกิดการประเมินในรูปแบบใหม่ โดยการประเมินจะถูกเปลี่ยนจาก “การประเมินผลการเรียน” ไปสู่ “การประเมินผลเพื่อการเรียนรู้” เป็นการวัดผลลัพธ์เพื่อให้เข้าใจว่าผู้เรียนเหมาะกับการเรียนรู้รูปแบบใดและมีส่วนใดที่จะสามารถเพิ่มเติม ทักษะได้ ซึ่งเป็นการฝึกฝนความรู้ ทักษะ และเจตคติอย่างแท้จริง

๖) การปรับตัวของแต่ละสายอาชีพ คนในยุคนี้จำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนา ศักยภาพของตนเองอยู่เสมอ ทั้งในแง่การทำงานและการใช้ชีวิต ไม่ว่าจะเป็ภาคธุรกิจ ภาครัฐ ครู อาจารย์ และผู้ประกอบการ เป็นต้น เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

๔.๒ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์

๔.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดทำระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้สามารถเรียนรู้ร่วมกัน ได้ทั่วประเทศ มีดังนี้

๑) การดำเนินการจัดทำระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ให้เป็นปัจจุบัน หน่วยงานทางการศึกษาของประเทศควรมีการจัดทำฐานข้อมูลที่ปรากฏข้อมูลของแต่ละสถานศึกษา และศูนย์การเรียนรู้ ควรมีการเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลทั้งในระบบและนอกระบบเพื่อลดความซ้ำซ้อน และสามารถใช้อ้างอิงข้อมูลดังกล่าวสำหรับการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ของประเทศในภาพย่อย และภาพหลักได้

๒) การจัดทำระบบจัดเก็บข้อมูลของการศึกษานอกระบบรูปแบบการศึกษาต่อเนื่อง หรือหลักสูตรระยะสั้น รวมทั้งการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อสะสมหน่วยกิต สะสมองค์ความรู้ ประสบการณ์ และสมรรถนะให้สามารถนำไปใช้เทียบเคียงหรือเทียบโอนให้ได้วุฒิการศึกษาในอนาคต รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ความต้องการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะและสมรรถนะผ่านระบบ ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) เพื่อใช้เป็นสารสนเทศประกอบการตัดสินใจในการบริหารจัดการทุกระดับต่อไป

๔.๒.๒. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์ เพื่อการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

๑) ควรสนับสนุนการนำปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) มาใช้ในการเรียนรู้ให้มีความเสมือนจริง สามารถสื่อสารได้สองทาง เช่น โปรแกรมพูดคุยอัตโนมัติ (Chatbot) ที่ช่วยในการเรียนการสอน การใส่เสียงอธิบายแทนครูผู้สอนซึ่งเป็นการช่วยอธิบายให้ผู้เรียน เกิดความเข้าใจเพิ่มขึ้น โดยไม่จำกัดจำนวนคน ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ สามารถติดตั้งหรือฝึกฝน แพลตฟอร์ม (Platform) ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การเรียนรู้ที่เป็นเสมือนระบบพี่เลี้ยงอัตโนมัติ สามารถตั้งค่าเสียง / ภาษา การใช้ปากกาที่เหมาะสมและเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน เป็นต้น

๒) ควรส่งเสริมสนับสนุนหลักสูตรการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิด Massive Open Online Courses : MOOCs) ที่ประกอบด้วยการเรียนรู้ผ่านสื่อวิดีโอ (YouTube) เกมคอมพิวเตอร์ (Games) สื่อสังคม (Social Media) และสื่อทางเสียง (Audiobooks and Podcasts) เป็นต้น MOOCs จึงเป็นการเรียนรู้ที่บูรณาการระหว่างแพลตฟอร์มออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพและมีความหลากหลาย ให้เหมาะสมกับผู้เรียนทุกกลุ่ม การจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบ MOOCs จึงเป็นระบบที่ออกแบบ มาเพื่อให้คนไทยได้ Up - skill และ Re - skill ได้ทุกที่ทุกเวลา ดังนั้น จึงเป็นการส่งเสริมให้คนไทยรู้จัก และใช้การเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งระบบในประเทศ และต่างประเทศ การสร้างแหล่งการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนไทย พร้อมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา การจัดการความรู้ และแบ่งปันทรัพยากรการศึกษา ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ การรองรับปริมาณผู้ต้องการศึกษาที่มีคุณภาพ และรองรับการขยายโอกาสการศึกษาตลอดชีวิตเพิ่มขึ้น ศึกษาบทเรียนจากต่างประเทศซึ่งมีแพลตฟอร์ม สำหรับการเรียนออนไลน์แบบเปิดเป็นที่นิยมของคนรุ่นใหม่เพิ่มมากขึ้น เช่น edX.org ซึ่งเป็นแพลตฟอร์ม สำหรับการเรียนออนไลน์แบบเปิด (Massive Open Online Course : MOOCs) ซึ่งเป็นองค์กร ไม่แสวงหาผลกำไรที่เกิดจากการร่วมมือของมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก อาทิ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard University) สถาบันเทคโนโลยีแมสซาชูเซตส์ (Massachusetts Institute of Technology : MIT) และ Coursera คือ แพลตฟอร์มสำหรับการเรียนออนไลน์แบบ (Massive Open Online Course : MOOCs) ที่ใหญ่ที่สุดในโลก เพื่อจัดทำแพลตฟอร์มในประเทศไทยให้มีคอร์สเรียนที่สามารถเรียนรู้ได้ทั้งภายในประเทศ

และต่างประเทศ โดยทุกคอร์สจะเป็นการเรียนฟรีที่สามารถเก็บสะสมหน่วยกิตเพื่อใช้สำหรับเทียบโอนหน่วยกิตและสามารถเรียนรู้เพิ่มเติมได้เมื่อต้องการวุฒิปริญญาตรีหรือปริญญาบัตร ทั้งนี้ อาจจะมีการชำระค่าเรียนเมื่อต้องการรับวุฒิปริญญาตรีหรือปริญญาบัตรดังกล่าว

๓) ควรส่งเสริมสนับสนุนการปรับเปลี่ยนระบบหรือกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการเรียนการสอน การวัดผล และประเมินผลให้เอื้อต่อการดำรงชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพของผู้เรียนไม่ให้กระทบต่อเวลาการทำงาน ทั้งนี้ ควรมีการจัดรูปแบบการเรียนที่ทันสมัย ได้แก่

๓.๑) มีระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่นและมีความเชื่อมโยง ไม่เกิดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน โดยกำหนดให้การศึกษาในระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพื้นฐานในการดำเนินการ มีการเชื่อมโยงการศึกษาทั้งสามรูปแบบ ได้แก่ เนื้อหาการเรียนรู้ วิธีการเรียน เวลาเรียน และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชื่อมโยงในลักษณะเป็นการศึกษาเพื่อให้ความรู้ที่เป็นปัจจุบัน (Recurrent Education) ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงทั้งในทางราบ (Horizontal) คือ การจัดการเรียนในระดับเดียวกันที่สามารถเรียนได้หลากหลายวิธี, ทางตั้ง (Vertical Integration) คือ การส่งเสริมให้ผู้เรียนที่เรียนจบจากระดับหนึ่งสามารถเรียนต่อในระดับสูงขึ้นไปโดยการเรียนต่อจากสถาบันในระบบหรือนอกระบบ และทางลึก (Depth Dimension) คือ การส่งเสริมให้ผู้เรียนหาความรู้เพิ่มเติมจากการทำงานหรือเรียนเสริมเพื่อให้ความรู้พื้นฐานดีขึ้น ซึ่งเป็นการจัดโครงสร้างสาระการเรียนรู้ให้เกิดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของบุคคลเป็นรายบุคคลและกลุ่มบุคคล

๓.๒) จัดการเรียนการสอนแบบ ON - AIR โดยให้สถานศึกษาเป็นผู้จัดทำบทเรียน หรือใช้ชุดสื่อการเรียนรู้ของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา (ETV) และสถานีวิทยุโทรทัศน์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV)

๓.๓) จัดการเรียนการสอนเสมือนจริง (Virtual Learning) เป็นการเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์โดยใช้ช่องทางของระบบการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต ผู้เรียนสามารถใช้คอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่อกับระบบอินเทอร์เน็ตเข้าไปเรียนในเว็บไซต์ที่ออกแบบกระบวนการเรียนการสอนให้มีสภาพแวดล้อม คล้ายกับเรียนในห้องเรียนแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและผู้เรียนกับผู้เรียน ดังนั้น กระบวนการเรียนการสอนจึงไม่ใช้การเดินทางไปเรียนในห้องเรียน แต่เป็นการเข้าถึงข้อมูลเนื้อหาบทเรียนได้โดยผ่านคอมพิวเตอร์ ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น ๒ ลักษณะ ได้แก่ ๑) การสตรีมมิงหรือการถ่ายทอดสด เป็นการถ่ายทอดสัญญาณภาพและเสียงจากการจัดการเรียนการสอนตามปกติลงในระบบโทรคมนาคมและเครือข่ายคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนที่อยู่นอกห้องเรียนได้รับชม และ ๒) การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ไม่จำเป็นต้องมีห้องเรียนเป็นต้นแบบในการกระจายสัญญาณ ผู้สอนสามารถสอนผ่านระบบออนไลน์ได้บนเว็บไซต์ ผู้เรียนจึงสามารถเข้ามารับชมได้ตามความต้องการของผู้เรียน ห้องเรียนเสมือนจึงเป็นนวัตกรรมหนึ่งที่ตอบโจทย์ในการแก้ไขปัญหาด้านการศึกษาโดยเฉพาะในเรื่องของสัดส่วนระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียน เนื่องจากช่วยขจัดข้อจำกัดด้านพื้นที่ภายในห้องเรียนและแก้ปัญหาจำนวนครูไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน อีกทั้งยังช่วยให้นักเรียนสามารถจัดสรรเวลาในการเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองและสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางแต่อย่างไรก็ตาม แม้ห้องเรียนเสมือนจะเป็นแนวทางที่มีประโยชน์แต่ก็มีข้อจำกัดที่ต้องพิจารณาอยู่หลายประการ อาทิ ทักษะการใช้เทคโนโลยีของผู้เรียนและผู้สอนอาจไม่เพียงพอต่อการดำเนินการแบบห้องเรียนเสมือน อุปกรณ์ และซอฟต์แวร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมีความซับซ้อนและมีราคาสูง ทำให้ต้องใช้ต้นทุนในการจัดการเรียนการสอนสูง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนลดน้อยลง และต้องใช้

ระยะเวลาในการรอข้อมูลย้อนกลับ เช่น การสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้สอนอาจต้องใช้ระยะเวลา เนื่องจากผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้อยู่ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน วินัยและความรับผิดชอบของผู้เรียนส่วนใหญ่ยังไม่ตอบสนองต่อการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ที่ต้องจัดสรรเวลาเรียนด้วยตนเอง และการขาดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง เนื่องจากการเรียนรู้ด้วยตนเองจะต้องมีทักษะการอ่าน การเขียน และทักษะในการคิดวิเคราะห์แยกแยะที่เพียงพอ จึงจะสามารถทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของที่ประชุมวุฒิสภา
ครั้งที่ ๒๖/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖
เกี่ยวกับรายงานการพิจารณาการศึกษา
เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์
เพื่อการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
ของ คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของที่ประชุมวุฒิสภา สรุปได้ ดังนี้

- การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ควรเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยให้รัฐบาลหรือกระทรวงศึกษาธิการนำไปจัดทำเป็นนโยบายด้านการศึกษาโดยการเพิ่มเติม “โครงสร้างพื้นฐานของดิจิทัล” เพื่อให้ประชาชนทั่วประเทศ พร้อมทั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และ การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สามารถเข้าถึงและนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ครู และ นักเรียน สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติต่อไป

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมาธิการการศึกษา
กลุ่มงานคณะกรรมาธิการการศึกษา
สำนักกรรมาธิการ ๓
ผู้จัดบันทึกการประชุม

บรรณานุกรม

หนังสือและเอกสารวิชาการ

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาการศึกษาศึกษา (กสศ.). รายงานประจำปี ๒๕๖๒. กรุงเทพฯ, ม.ป.ป.
คณะกรรมการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศและจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ.

คู่มือการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามรัฐธรรมนูญ
และการจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในทวิปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕.

กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ม.ป.ป.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (กอปศ.). แผนการปฏิรูป
ประเทศด้านการศึกษา. กรุงเทพฯ, ม.ป.ป.

กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและประกาศ

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ. (๒๕๖๑, ๖ เมษายน).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๓๕

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕
และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. ๒๕๕๑

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

ข้อมูลความเป็นมาและการดำเนินงานของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา. ค้นวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๓
จาก <http://www.ceted.org/>

DLTV. มวลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์. ค้นวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๓
จาก <https://www.dltv.ac.th/about-us>

ภาคผนวก

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ
“รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยวิธีเรียนการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) สำหรับผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ”
ณ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ
“การจัดทำหลักสูตร Fast Track หรือการเทียบโอนความรู้
ให้แก่ผู้เรียนหรือบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ
ณ ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาจังหวัดนครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ
“การจัดทำหลักสูตร Fast Track หรือการเทียบโอนความรู้
ให้แก่ผู้เรียนหรือบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ
ณ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว

ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ

ISO
9001:2015
QUALITY MANAGEMENT SYSTEM

ออกแบบและพิมพ์ที่ สำนักงานการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

๐ ๒๘๓๑ ๙๔๑๕; ๐ ๒๘๓๑ ๙๔๑๖; ๐ ๒๘๓๑ ๙๔๑๗; ๐ ๒๘๓๑ ๙๔๑๘